

SLOVENSKI vestnik

Letnik XXVII.

Celovec, petek, 30. junij 1972

Štev. 26 [1563]

Za razjasnitev pojmov

Dobro je, da so se po jasni izpovedi ZSO na občnem zboru glede političnega in strankinega uveljavljanja oglasili tudi tisti, ki se z našo odločitvijo in z našim gledanjem ne strinjajo.

Iz pisanja „Našega tednika“ sicer ne izhaja jasno, ali je za obnovljeno linijo samostojnih nastopov tudi Narodni svet koroških Slovencev, ali pa so to le poskusi nekdanjih pripadnikov „Enotnosti“; vsekakor je znano, da tajnik NskS v tej smeri proučuje in poučuje teren. V pluralistični družbi je to povsem navadno in naravno. Konfrontacijo z našimi pogledi jemljemo na znanje ter se bomo z drugimi stališči tudi spoprijeli. V korist potrebne skupnosti v nacionalnih vprašanjih pa bi le bilo prav, da vemo, kdo je dejansko v ozadju, da ne bo nepotrebne polemike, ki lahko samo škoduje stvari sami in zlasti medsebojnim korektnim odnosom.

Zveza slovenskih organizacij je na svojem občnem zboru jasno in nedvoumno precizirala svoje tozadevno stališče ter svarila pred sojenjem in obsodbo vsakega, ki ne voli po želji tistih narodnjakov, ki se na žalost še vedno smatrajo za edine upravičene sodnike o narodni zavezanosti.

Vse pa kaže, da že spet zapadamo v zgodovinsko napako, da odbijamo in obsojamo slehernega, ki se v pluralistični družbi odloča pač tudi po drugih in ne samo nacionalnih vidikih, kljub temu pa ostane iskren in zaveden član naše narodnostne skupnosti. Le tako je razumeti, da številni na socialistični listi izvoljeni občinski mandatarji slovenske narodnosti, pa tudi številni drugi slovenski občinski odborniki niso bili vabljeni na posvet, ki je baje „z veliko večino“ sklenil samostojen nastop z enotnimi listami pri bodočih občinskih volitvah.

Vsekakor zelo čudno ukrepanje, da „slovenski“ odborniki, ki prinašajo pozdrave dr. Steinacherja z njegove boljše postelje in brez strmu primerjajo tega znanega „prijatelja“ Slovencev z našimi partizani, celo vabijo na tak posvet, medtem ko druge, ki se tudi pred nemško javnostjo upajo zavzemati za pravice Slovencev, enostavno odpisujejo. Mi se s takim načinom ne moremo strinjati, ker odklanjamo tako delitev našega ljudstva in vemo, kakor je povedal in objavil tudi dr. Luka Sienčnik, „da se Slovenci ne zbirajo le na slovenski ali dvojezični listi, temveč da so razcepljeni na vse liste in se številno volivcev torej nikakor ne da istovetiti z dejanskim številom Slovencev v kaki občini.“

To je ugotovitev, ki se z njo v celoti strinjamo, zaradi katere pa tem manj razumemo istega govornika, da na drugem mestu tega dejstva ne prizna in v bodoče želi odpisati kar precejšen del dvojezičnega ozemlja, če se naši ljudje ne bodo hoteli ravnati po tinjskem receptu.

Da se jasno razumemo: nikomur ne odrekamo niti nočemo odrekati demokratične pravice, da politično nastopa in poskuša svoje gledanje vnašati tudi drugim. Odločno pa odklanjamo, da si nekdo lasti monopol narodnega zagovornika ali celo narodnega sodnika, ker smo že enkrat doživeli, da tako imenovani „enotnosti“ niso botrovali slovenski narodni interesi in slovenske narodne sile, marveč čudna koalicija raznih političnih struj izven naše narodnostne skupnosti. Zato je značilno, da se pojavlja njena obnova prav v času, ko so resna stremjenja in dejanski ukrepi vsaj za delno nadaljnjo rešitev odprtih vprašanj slovenske narodne skupnosti na Koroškem.

Stališče koroških Slovencev

k osnutku zakona o dvojezičnih topografskih napisih

Že zadnjič smo kratko poročali, da sta osrednji organizaciji koroških Slovencev — Zveza slovenskih organizacij na Koroškem in Narodni svet koroških Slovencev — zavzeli k osnutku zakona o dvojezičnih topografskih napisih obširno pismeno stališče. V vlogi, ki sta jo poslali ustavni službi pri uradu zveznega kanclerja na Dunaju, sta izčrpno prikazali pravne vidike tega vprašanja ter opozorili, da predvideni zakon tudi iz pravnih pogledov ne odgovarja jasnim določilom člena 7 državne pogodbe. (Besedilo tozadevne vloge z dne 22. junija 1972 v celoti objavljamo v današnji številki na 2. in 8. strani — op. ured.)

Stališče koroških Slovencev do izvajanja določil člena 7 državne pogodbe in posebej do vprašanja dvojezičnih topografskih napisov je splošno znano. Ponovno smo že poudarili, da pozdravljamo vsak ukrep, ki pomeni korak naprej pri reševanju naših odprtih vprašanj. Ne moremo pa se strinjati z reševanjem, ki gre mimo naših utemeljenih zahtev in upravičenih pomislekov. To velja splošno glede obravnavanja manjšinske problematike in velja posebej tudi glede izvajanja določil, ki jih vsebuje državna pogodba v zaščito naše narodnostne skupnosti.

Zato tudi ne moremo dati pristanka k takemu reševanju vprašanja dvojezičnih napisov, ki temelji na ljudskem šelju in s tem na atomizaciji našega ljudstva. To

je bilo s strani slovenskih predstavnikov jasno povedano že pri zadnjem kontaktnem razgovoru na Dunaju in je celo zvezni kancler dr. Kreisky sam izjavil, da razume, če koroški Slovenci take rešitve ne morejo sprejeti in zato tudi ne pričakuje njihovega pristanka.

Toda stališče koroških Slovencev se bistveno razlikuje od stališča, ki ga v tem vprašanju kakor sploh glede manjšinske problematike zastopajo nemški nacionalisti. Le-ti absolutno odklanjajo vsako, še tako minimalno rešitev; odklanjajo tudi sedanji osnutek zakona, ker Slovencev „preveč daje“. Ravno v teh dneh dosega višek nova hujškaška gonja združenih nacionalističnih sil, ki se spet poslužujejo znanega potvarjanja dejstev in zlobnega podtikavanja, da bi ustvarili v deželi „primerno“ vzdušje, v katerem bi potem ob zlorabi domovinskih čustev „spontano“ odklonili še tako malenkostno in pomanjkljivo izvedbo enega izmed določil člena 7 državne pogodbe.

„Če kdaj, se v tem primeru maščuje dosedanje stalno popuščanje šovinističnim krogom in tako imenovanim domovinizvestim zvezam,

ki se edine smatrajo pristojne za reševanje koroškega vprašanja in jim vedno spet uspe, da izvajajo pritisk tudi na vlado,“ je bilo — kakor kažejo najnovejši dogodki — povsem pravilno ugotovljeno na nedavnem občnem zboru ZSO, ki je tudi jasno in nedvoumno opozoril: „Dokler bo vlada popuščala tem krogom, tako dolgo ne bo miru v deželi, kajti le-ti poskušajo prepričati vsako, še tako minimalno rešitev upravičenih zahtev ter priznanje mednarodno in ustavno zajamčenih pravic naše narodnostne skupnosti.“ Zato se bodo morali na merodajnih mestih odločiti, ali se bodo še naprej ozirali na te kroge, ali pa bodo končno pristopili k celoviti rešitvi naših vprašanj po črki in duhu člena 7 državne pogodbe.

Deželni zbor sklepal o združitvi občin

Ta teden v Celovcu spel zaseda koroški deželni zbor. Na dnevnem redu so številna vprašanja, med drugim tudi zakon o združitvi občin, o katerem je deželni zbor razpravljal in sklepal na včerajšnji seji. V razpravi je sodeloval tudi poslanec Hanzl Ogris, ki je opozoril, da združevanje občin posebno živo zadene tudi slovensko narodnostno skupnost, zato morajo politične sile v deželi skrbeti, da bodo slovenskemu prebivalstvu tudi v novi občinski strukturi zagotovljeni obstoj in pravice.

Osrednji slovenski organizaciji sta zavzeli stališče k vprašanju združitve občin v vlogi, ki sta jo naslovili na kluba deželnih poslancev SPÖ in ÖVP. Vloga vsebuje v skrajšani obliki poglede, ki so bili že svoječasno sporočeni deželni vladi.

Nova italijanska vlada pomeni nevaren korak na desno

Po dolgotrajnih pogajanjih med posameznimi strankami je Italija ta teden končno dobila novo vlado, ki pa predstavlja nevaren korak na desno. Vlado je sestavil demokristjanski politik Giulio Andreotti, ki mu je uspelo pritegniti v vladno koalicio socialne demokrate in daleč desno stoječe liberalce, poleg tega pa si je zagotovil še podporo republikancev ter južnotirolske ljudske stranke.

Kako daleč na desni stoji ta vlada, dovolj jasno kaže dejstvo, da so sodelovanje odklonili tudi mnogi ugledni predstavniki krščanskih demokratov, medtem ko je znani so-

cialdemokratski politik in prejšnji predsednik italijanske republike Saragat izjavil, da ta vlada predstavlja izmed vseh možnih najslabšo rešitev. Dejansko so v tej vladi in okoli nje zbrane tiste sile, ki so se že doslej upirale kakršnimkoli reformam v državi.

Ravno zaradi te tako enostranske usmeritve vlade se je bati, da gre Italija nemirnim časom nasproti, kajti napredne sile, ki so nedvomno važen faktor v državi, gotovo ne bodo ostale prekrizanih rok, če bi vlada skušala ogroziti njihovo dosedanje pridobitve.

Spet denarna kriza

Britanija je prejšnji teden uvedla drseči tečaj funta in s tem sprožila novo denarno krizo, kakršna je prejšnje leto zajela zahodni svet zaradi padca ameriškega dolarja. Poleg britanskega funta je zdaj najbolj prizadeta italijanska lira.

V okviru Evropske gospodarske skupnosti se v zadnjih dneh mrzlično trudijo najti „rešitev“ iz sedanje krize. Dogovorili so se o medsebojni podpori, vendar dosedanja ukrepi verjetno še ne bodo zadostovali. Vsekakor Britanija doslej še ni ugodila zahtevi, naj se vrne nazaj na trdni tečaj funta, zato trenutno tudi ni še računati s tem, da bi na denarnih tržiščih spet prišlo do pomiritve.

Težave britanskega funta označujejo kot resno denarno in gospodarsko krizo, ki trenutno pretresa kapitalistični svet.

Razprava o perečih vprašanjih slovenske narodnostne skupnosti v Italiji

Prejšnji teden je v Trstu zasedal glavni odbor Slovenske kulturno-gospodarske zveze, ki se je bavil predvsem z vprašanji kulturne politike in uveljavljanja pravic slovenskega jezika. Pri tem je bila poudarjena potreba po izdelavi dolgoročnega programa, o katerem je načelnik kulturne komisije SKGZ Miroslav Košuta naglasil: „Program, kot ga potrebujemo, naj odločno začrta pot našega kulturnega snovanja, opredeli naše ambicije na tem področju ter določi okvire in možnosti za njihovo uresničitev.“

Ko so pregledovali dosedanje delo vključenih kulturno-umetniških in podobnih ustanov, kot so predvsem Slovenska prosvetna zveza s krajevnimi društvi, Založništvo tržaškega tiska in Primorski dnevnik, Slovensko gledališče, Glasbena matica ter Narodna in študijska knjižnica, je bilo govora tudi o potrebi po prilegnitvi mladih kadrov. V tej zvezi je bilo poudarjeno, da je do take pomladitve v precejšnji meri že prišlo, da pa se pojavljajo tudi določene težave pri vključevanju mladih sil. „Nihče nam ne more očitati, da niso vrata mladim odprta, kjerkoli bi ti hoteli vstopiti. Prej bi rekli, da med mladimi ni tolikšne želje po sodelovanju, kakor bi si je želeli.“ Tako se je glasila ugotovitev, ki kaže, da se tržaški Slovenci srečavajo z enakimi težavami kot mi. Mislim, da se tega vsi prav dobro zavedamo, je v tej zvezi menil Miroslav Košuta in nadaljeval: Mislim pa tudi, da ni težko ugotoviti, v čem se pravzaprav razhajamo, ali bolje — kaj je tisto, kar nas današnji mladini odtuja. Temeljni cilj naše kulturne politike je in ostane narodnoobrambnost, kaže pa, da vsaj za večino naše mladine to ni ravno kaj prida atrak-

tivno in niti malo v duhu časa. Srce naših mladih utripa s svetlo ...

Z zadovoljstvom so na seji ugotovili, da imajo Slovenci v Trstu ustanove, ki so povsem enakovredne in ki uspešno tekmujejo z italijanskimi. Tem ustanovam naj bi posvetili prvenstveno pozornost, vendar pa zasluži vsa skrb tudi tradicionalna ljudsko-prosvetna dejavnost, „ki mora ustvarjati humus, iz katerega rastejo potrošniki zahtevnejše kulture,“ kot je dejal prof. Josip Tavčar.

Glede uveljavljanja jezikovnih pravic je prof. Samo Pahor menil, da sta v tem pogledu dve poti, vendar teh pravic ne bodo dosegli, če bodo hodili samo po eni poti. Ena je pot prizadevanj za uzakonitev jezikovnih pravic, druga je pot prizadevanj za izvajanje zakonov in drugih predpisov, ki te pravice že zagotavljajo. Naglasil je, da so pri tem prizadevanja za izvajanje dvojezičnosti bolj važna, „ker je v splošni dvojezičnosti naša rešitev in zato, ker nas bo brez dvojezičnosti prej konec“.

Podobno kakor pri nas se tudi tržaški Slovenci že dalj časa bavijo z načrti za osnovanje lastnega študijskega oz. znanstvenega centra, ki bi v znanstvenimi sredstvi in metodami spremljal metode manjšine. Tozadevno so na seji glavnega odbora SKGZ ugotovili, da poteka nadvse pomembno delo pri zbiranju gradiva in podatkov vse preveč nenačrtno. Zato je SKGZ sklenila ustanoviti tak center ter povabiti k sodelovanju vse strokovnjake, ki se kakorkoli zanimajo za manjšinska vprašanja. Center naj bi združeval vsa prizadevanja, ki bi bila v korist za-

ZSO je že ponovno zelo jasno povedala svoje stališče in svoje gledanje na vse dosedanje reševanje člena 7 državne pogodbe, da se ji ni treba bati očitka, da se morda zadovoljuje z drobtinčarskim in zamudnim reševanjem. Smo pa stvarni dovolj, da pozdravljamo vsak ukrep, ki pomeni korak naprej na poti do popolne enakopravnosti naše narodnostne skupnosti; pri tem se zavedamo, da tega ni mogoče doseči brez naslovnitve na demokratične sile v državi, v kateri živimo.

Stellungnahme der Kärntner Slowenen

zum Gesetzentwurf über die zweisprachigen topographischen Bezeichnungen und Aufschriften

Das Bundeskanzleramt — Verfassungsdienst hat uns mit Schreiben vom 30. Mai 1972 den Entwurf eines Bundesgesetzes, mit dem Bestimmungen über die Anbringung von zweisprachigen topographischen Bezeichnungen und Aufschriften in den Gebieten Kärntens mit slowenischer oder gemischter Bevölkerung getroffen werden (Beilage A), samt Erläuterungen (Beilage B), der unter einem dem Begutachtungsverfahren zugeführt wurde, mit der Bitte um gefällige Kenntnisnahme übermittelt.

Obwohl uns verfassungsmäßig kein Recht zukommt, zum Entwurf eine Stellungnahme zu übersenden, sind wir der Meinung, daß wir als Vertretung der unmittelbar betroffenen slowenischen Minderheit hiezu gehört werden müssen und erlauben uns daher dem Bundeskanzleramt — Verfassungsdienst zum übermittelten Gesetzentwurf nachstehende

STELLUNGNAHME

zu erstatten:

1.) § 1 des Gesetzentwurfes soll nach den Erläuterungen das Ausführungsgesetz der Bestimmung des Art. 7 Abs. 3 zweiter Satz des Staatsvertrages vom 15. Mai 1955, BGBl. Nr. 152, darstellen, da diese Bestimmung des Staatsvertrages sowohl nach den Erläuterungen zur Regierungsvorlage des Staatsvertrages (517 der Beilagen zu den stenographischen Protokollen des Nationalrates, VII. GP) als auch nach der herrschenden Rechtslehre nicht unmittelbar anwendbar ist und daher der Ausführung durch Gesetz bedarf.

2.) Wir nehmen zur Kenntnis, daß die Durchführung der eingangs zitierten Bestimmung des Art 7 Abs. 3 des Staatsvertrages in Gesetzgebung und Vollziehung auf Grund des Kompetenztatbestandes „Bundesverfassung“ dem Bund obliegt.

3.) Im Hinblick auf den sachlichen Geltungsbereich sind wir im Gegensatz zu der im Entwurf vertretenen Auffassung, daß sich die Verpflichtung zur Anbringung zweisprachiger topographischer Bezeichnungen und Aufschriften nur auf solche derartigen Bezeichnungen und Aufschriften erstrecken soll, die von Gebietskörperschaften (Bund, Land, Gemeinde) angebracht werden, der Meinung, daß sich diese Verpflichtung auf sämtliche Träger der öffentlichen Verwaltung erstrecken muß. Träger der öffentlichen Verwaltung im Sinne der Verfassung aber sind die staatlichen Behörden, die Organe der Selbstverwaltung und die öffentlichen Anstalten. Die Herausnahme der Träger der auf personeller Grundlage gebildeten Selbstverwaltung und der öffentlichen Anstalten bildet daher eine verfassungswidrige Einschränkung und sind diese in der Regelung einzubeziehen.

Der Geltungsbereich des gegenständlichen Gesetzes ist daher ohne jede sachliche oder personelle Einschränkung von den verfassungsmäßigen Trägern der öffentlichen Verwaltung zu beachten.

Der staatsvertraglichen Bestimmung und der Verfassung entspricht jedenfalls nur eine Regelung, die den sachlichen Geltungsbereich der durchführenden Bestimmungen über die Anbringung zweisprachiger topographischer Bezeichnungen und Aufschriften in keiner Weise einengt und einschränkt.

4.) Die Feststellung des örtlichen Geltungsbereiches in der Form der im Entwurf vorliegenden Regelung entspricht keineswegs der klaren Bestimmung des Art. 7 Abs. 3 des Staatsvertrages, wonach zweisprachige Bezeichnungen und Aufschriften topographischer Natur in den Verwaltungs- und Gerichtsbezirken mit slowenischer oder gemischter Bevölkerung anzubringen sind.

Der Staatsvertrag, insbesondere im Art. 7 Abs. 5, garantiert nämlich den dauernden Schutz der slowenischen Bevölkerung in Kärnten und in erster Linie im Siedlungsgebiet der slowenischen Minderheit. Dieses Gebiet mit slowenischer oder gemischter Bevölkerung aber ist objektiv gegeben und historisch bekannt. Es erscheint sowohl völkerrechtlich in den Protokollen der Friedensverhandlungen von St. Germain nach dem ersten Weltkrieg und in den Protokollen der Staatsvertragsverhandlungen nach 1945 als auch innerstaatlich in der Verordnung der Provisorischen Kärntner Landesregierung vom 3. Oktober 1945 in der Fassung des Beschlusses vom 31. Oktober 1945 zur Neugestaltung der zweisprachigen Volksschulen im südlichen Gebiete Kärntens (Verordnungsblatt für das Schulwesen in Kärnten Nr. 1/1946) und etwas eingeschränkt im „Kärntner Landesgesetz vom 10. Juli 1959, LGBl. Nr. 44, mit

dem die Grundsatzbestimmungen des Minderheiten-Schulgesetzes für Kärnten ausgeführt werden“, klar umschrieben.

Die Interpretation im gegenständlichen Gesetzentwurf, daß aus der klaren Textierung des Art. 7 Abs. 3 des Staatsvertrages keineswegs gefolgert werden kann, daß der örtliche Geltungsbereich der zu treffenden Regelung sich auf einen ganzen Verwaltungs- und Gerichtsbezirk (oder mehrere von ihnen) erstrecken müsse, sondern durch diese sprachliche Gestaltung nur zum Ausdruck gebracht wird, daß innerhalb bestehender Verwaltungs- und Gerichtsbezirke die Frage der Verpflichtung zur Anbringung zweisprachiger topographischer Bezeichnungen und Aufschriften im einzelnen zu prüfen ist, ist vollständig willkürlich und widerspricht den diesbezüglichen klaren Bestimmungen des Staatsvertrages.

Die Genesis des Art. 7 des Staatsvertrages zeigt nämlich, daß bei den Staatsver-

Die beiden Zentralorganisationen der Kärntner Slowenen — Zentralverband slowenischer Organisationen in Kärnten und Rat der Kärntner Slowenen — haben vom Bundeskanzleramt-Verfassungsdienst den Entwurf eines Bundesgesetzes, mit dem Bestimmungen über die Anbringung von zweisprachigen topographischen Bezeichnungen und Aufschriften in den Gebieten Kärntens mit slowenischer oder gemischter Bevölkerung getroffen werden, zur Kenntnisnahme übermittelt bekommen.

Der grundsätzliche Standpunkt der Kärntner Slowenen in der Frage des Artikels 7 des Staatsvertrages und besonders der zweisprachigen Aufschriften ist allgemein bekannt. In der Eingabe die die beiden slowenischen Organisationen an das Bundeskanzleramt-Verfassungsdienst gerichtet haben und deren Wortlaut wir hier zur Gänze veröffentlichen, wurde zum gegenständlichen Gesetzentwurf aus rechtlicher Sicht Stellung bezogen.

tragsverhandlungen der sachliche und örtliche Geltungsbereich des Art. 7 Abs. 3 des Staatsvertrages keineswegs von einer bestimmten Stärke der Minderheit in den Verwaltungs- und Gerichtsbezirken mit slowenischer oder gemischter Bevölkerung abhängig gemacht wurde. Im Gegenteil wurde der von der österreichischen Delegation insinuierte und vom britischen Vertreter vorgebrachte Vorschlag, daß die Bestimmungen des Art. 7 Abs. 3 nur in den Verwaltungs- und Gerichtsbezirken Geltung haben sollen, in denen „eine beträchtliche Anzahl“ von Staatsangehörigen der slowenisch oder kroatisch sprechenden Minderheit wohne (Volkszeitung vom 17. August 1949, Nr. 186, S. 2), ausdrücklich fallen gelassen und der Vorschlag des sowjetischen Vertreters angenommen, der verlangte, daß Art. 7 Abs. 3 ganz allgemein in den Bezirken mit slowenischer, kroatischer oder gemischter Bevölkerung Geltung haben solle (Volkszeitung vom 20. August 1949, Nr. 189, S. 1).

Daß eine bestimmte Anzahl von Minderheitsangehörigen, um von einer Minderheit zu sprechen oder um in den Genuß des Minderheitenschutzes zu kommen, nicht erforderlich ist, ergibt sich auch aus dem diesbezüglichen Memorandum des Generalsekretärs der Vereinten Nationen aus dem Jahre 1950 (Definition et classification des minorities, Nations Unies — Commission des droits de l'homme, Sous — Commission de la lut-

te contre les mesures discriminatoires et de la protection des minorités. Lake Success, New York 1950 (E/CN 4) Sub. 2/85).

Der geltende Wortlaut des Staatsvertrages, in dem nur von Verwaltungs- und Gerichtsbezirken mit slowenischer, kroatischer oder gemischter Bevölkerung ohne Bedingung einer bestimmten Anzahl der Minderheitsbevölkerung die Rede ist, läßt somit nur die Schlußfolgerung zu, daß sich die Verfasser des Staatsvertrages auch über diese Frage geeinigt und die Bedingung abgelehnt haben, wonach die Minderheitsbevölkerung einen bestimmten Prozentsatz erreichen müsse. Die diesbezügliche Schlußfolgerung in den Erläuterungen zum gegenständlichen Gesetzentwurf ist daher nicht begründet und unhaltbar, ganz abgesehen davon, daß in keinem der gleichberechtigten vier Staatsvertragstexte, also weder im englischen, noch im französischen, noch im russischen und auch nicht im deutschen Wortlaut an Stelle des Wortes „in“ das Wort „innerhalb“ vorkommt. Hätten nämlich die Verfasser des Staatsvertrages die Minderheitenschutzbestimmungen nur in Teilen der Verwaltungs- und Gerichtsbezirke Kärntens mit slowenischer oder gemischter Bevölkerung angewendet wissen wollen, so hätten sie dies durch nähere Bestimmung des örtlichen Geltungsbereiches klar zum Ausdruck gebracht.

Der Staatsvertrag spricht ausschließlich von Verwaltungs- und Gerichtsbezirken, ohne kleinere Verwaltungseinheiten wie zum Beispiel die Gemeinde anzuführen. Ortschaften aber sind überhaupt keine Verwaltungseinheit, sondern lediglich „Siedlungen mit geschlossener Numerierung“.

5.) Es können somit weder die sogenannte Minderheitenfeststellung noch die Ergebnisse irgendeiner Volkszählung zur Grundlage des örtlichen Geltungsbereiches genommen werden. Die sogenannte Minderheitenfeststellung stellt nicht nur wegen der von beiden unterzeichneten Organisationen schon des öfteren dargelegten besonderen geschichtlichen, wirtschaftlichen und sozialen Verhältnisse der slowenischen Minderheit in Kärnten, sondern auch nach internationaler Praxis und nach der herrschenden Meinung anerkannter Minderheitsrechtstheoretiker ein ganz und gar untaugliches Mittel für die Lösung und Regelung von Minderheitenfragen dar. Aus diesen Gründen, aber auch im Hinblick auf die in letzter Zeit sich häufenden Drohungen gegen die Vertreter der Minderheit und gegen die slowenische Minderheit im allgemeinen, welche Drohungen selbst vor den höchsten Repräsentanten des Landes nicht Halt machen, lehnen wir die vor allem von deutschnationalistischen Verbänden und Kreisen geforderte Minderheitenfeststellung grundsätzlich ab.

Wir können aber auch den im Gesetzentwurf herangezogenen Kriterien, wonach jene Ortschaften, die nach dem Ergebnis der Volkszählung vom 21. März 1961 wenigstens 20 Prozent an Einwohnern aufzuweisen hatten, die die slowenische Sprache allein oder in Kombination mit einer anderen Sprache als Umgangssprache führten, nicht unsere Zustimmung geben.

Die Volkszählungen in der Republik Österreich seit 1920 erfolgten nämlich jeweils unter anderen Kriterien, die immer den gleichen Zweck verfolgten, nämlich den, die Zahl der Minderheit nach Möglichkeit herabzudrücken. Abgesehen davon, daß in ethnopolitischen Druckzonen die Volkszählungsergebnisse so gut wie nie mit der Wirklichkeit übereinstimmen und das im Gesamtstaate die Mehrheit bildende Sprachvolk über die objektiven Tatsachen hinaus ein zahlenmäßiges Plus aufweist (Weiter, Das jurassische Volk im Berner Jura und das Selbstbestimmungsrecht, Wien-Stuttgart 1971), trägt die Frage nach der Umgangssprache nach übereinstimmender Auffassung aller Volkszählungsstatistiker von vornherein naturnotwendig die größtmögliche Fehlerquelle in sich, die innerhalb der verschiedenen Erfassungsmöglichkeiten überhaupt möglich ist (W. Winkler, Statistik der Minderheitsvölker, Wien 1923).

Die Ergebnisse der Volkszählung 1961 aber

(Fortsetzung auf Seite 8)

POŠIROKEM SVETU

DUNAJ — Ta teden je zasedala na Dunaju socialistična internacionala. Zasedanja se je udeležilo okoli 200 predstavnikov 30 včlanjenih strank, med njimi številni ugledni državniki in politični voditelji iz mnogih držav. Za predsednika socialistične internacionala je bil ponovno izvoljen bivši avstrijski vicekancler dr. Bruno Pittermann.

BEOGRAD — Jugoslavija je po nedavnih obiskih predsednika Tita v Sovjetski zvezi in na Poljskem spet v središču mednarodnega zanimanja, kar se odraža tudi v dejstvu, da prihajajo na obisk v Jugoslavijo ugledni državniki. Tako je bil v zadnjih dneh na obisku v Jugoslaviji etiopski cesar Haile Selasie, ki se je že dvanajstič srečal s predsednikom Titom. Važen pomen pripisujejo tudi obisku bivšega kamboškega predsednika princa Sihanuka, ki zdaj vodi kamboško vlado v pregnanstvu. V kratkem pa bo prispel na obisk v Jugoslavijo tudi ameriški zunanji minister William Rogers, ki bo imel razgovore z jugoslovanskim zveznim sekretarjem za zunanje zadeve Mirkom Tepavcem.

PARIZ — Hanoiški predstavnik na pariški konferenci o Vietnamu Vo Van Sung je na tiskovni konferenci obtožil Ameriko, da skuša streti odpor vietnamskega naroda z najbolj zločinskimi sredstvi. Akcije ameriškega letalstva proti Severnemu Vietnamu je označil za „pravi poskus genocida“. Američani skušajo predvsem uničiti vesistem jezov in drugih vodnih naprav, kar naj bi povzročilo poplave, ki bi za prebivalstvo pomenile lakoto ali smrt. Če bi jezovi popustili, bi bila ogrožena življenja milijonov Vietnamcev, poplave pa bi utegnile uničiti na stotine tisočev hektarjev obdelane zemlje. Vietnamski predstavnik je poudaril, da so akcije ameriškega letalstva prava dejanja genocida. Spomnil je, da je nürnberško sodišče, ki je sodilo vodilnim nacističnim zločincem, med vojne zločine vključilo tudi bombardiranje jezov na Nizozemskem. Pozval je svetovno javno mnenje, naj protestira proti Nixonovim zločinom.

TOKIO — Japonski cesar Hirohito je prejšnji teden dosegel rekord posebne vrste: prekosil je svojega deda cesarja Meidži, ki je bil na japonskem prestolu 16.618 dni. Sedanji cesar Hirohito pa je 24. junija dosegel že 16.619 dni svojega vladanja. Hirohito je prišel na prestol 25. decembra leta 1926, medtem ko je Japonski vladal že od leta 1921, ko je kot regent nadomestil svojega obolelega očeta cesarja Taiša. Za cesarja Hirohito pa velja ugotoviti tudi še druge zanimivosti: je prvi japonski suveren, ki je v cesarski palači sprejel novinarje in se z njimi odkrito pogovarjal, pa tudi prvi japonski cesar, ki je napravil veliko potovanje po svetu.

WASHINGTON — Lani se je na potovanje v tujino odpravilo okrog 5 milijonov 700 tisoč Američanov, ki so potrošili 6,6 milijarde dolarjev. Američani najraje potujejo v Veliko Britanijo (samo lani jih je bilo tam 1,3 milijona in so tam porabili 324 milijonov dolarjev). Obratno pa je bilo lani v Ameriki 2,5 milijona tujih turistov.

LONDON — Mednarodni svet za pšenico je potrdil napovedi, da bo letošnja žetev pšenice rekordna. Pričakujejo namreč, da je bodo po vsem svetu našli okrog 319 milijonov ton, to je 32 milijonov ton več kot lani.

BEOGRAD — Podatki analize o petmesečnih gospodarskih gibanjih v Jugoslaviji kažejo, da se je v primerjavi z enakim obdobjem lanskega leta industrijska proizvodnja povečala za 9 odstotkov, produktivnost za 4 odstotke in vrednost izvoza za 29 odstotkov, medtem ko je bil uvoz za 16 odstotkov manjši. Maloprodajne cene so bile leto maja za 4,8 odstotka višje kot konec minulega leta, življenjski stroški pa so se povečali za 6 odstotkov.

PARIZ — Predstavnik francoskega obrambnega ministrstva je izjavil, da ni nobenih sprememb v francoskih načrtih o izvedbi jedrskih poskusov blizu tihomorskega atola Mururoa. Dejal je, da začetek teh poskusov zavisi od vremenskih razmer, ni pa natančneje omenil kakšnega datuma. Francija obetuje zaradi teh načrtov vedno močnejši mednarodni pritisk, da bi poskuse odpovedala.

WASHINGTON — Senator Edward Kennedy napoveduje, da bo v tekmi za predsedniškega kandidata demokratske stranke zmagal senator George McGovern, o katerem pravi, da je preudaren in pameten človek, ki ima občutek za zgodovino in mesto ter vlogo Amerike v svetu. Znano je, da velja McGovern za odločnega nasprotnika vietnamske vojne ter je sedanjega predsednika Nixona tozadevno že ostro kritiziral.

URADNO PONAREJANJE DOKUMENTOV

v službi načrtne germanizacije Slovencev

Pred dnevi smo v Primorskem dnevniku brali članek z naslovom „Nezakonito spreminjanje osebnih imen Slovencev“. Pisec članka o-pozarja na številne primere poitalijančevanja slovenskih osebnih imen, čeprav so v Italiji taka imena zaščitena z zelo strogimi zakoni. Glavni krivci za to so uradniki matičnih in prijavnih uradov, ki so zlasti v tržaški občini često prežeti s šovinizmom od pet do glave. Na dokumente, ki jih izstavljajo ti uradniki, se potem sklicujejo vse ostale oblasti in nezakonitost postaja množična in z množičnostjo skoraj zakonita.“

Tako ugotavlja Primorski dnevnik glede razmer na Tržaškem. Toda, ali je v tem pogledu pri nas na Koroškem kaj drugače? Lahko rečemo, da ne! Tudi tukaj poznamo tako iz zgodovine kakor iz naj-novejših časov najrazličnejše pri-mere, ko uradniki kot predstavniki oblasti načrtno in zavestno kršijo zakone, s katerimi so v Avstriji zaščitena osebna imena.

O takem uradnem ponarejanju dokumentov smo šele pred nedav-nim zvedeli tudi v Celovcu. Na primer na okrajnem glavarstvu se še danes sonči v slavi nekdanj tako poveličanega avstrijskega urad-ništa človek, ki v polni list državnj-ljana, katerega priimek je v njego-vih osebnih dokumentih nedvoumno zapisan v slovenski obliki, mirne duše zapiše njegovo ime brez slo-venskih črk. V smislu zakona je to očitno ponarejanje dokumentov. Toda dotični uradnik se čutil v svoji uradniški časti naravnost užaljene-ga, ko ga tako enostavno, prav-zaprav uradnim potom „ponem-čeni“ državljan opozori na napako. Izgovarja se na pomanjkljivost teh-nike, ker pisalni stroj baje nima slo-venskih črk (kako enostavno?) in le na ponovno izrecno zahtevo po popravku je pripravljen lastno-račno (kakšna čast!) popraviti prej napačno zapisano ime.

Naj bo ta primer dovolj za vse druge take in podobne uradne fal-sifikacije, ki bi jih seveda lahko navajali tudi iz drugih krajev in o drugih uradih ter javnoprvnih u-stanovah. Mislimo, da tukaj ni važno število primerov, marveč je zna-čilno dejstvo, da se kaj takega sploh more dogajati, in to uradnim potom. Osebna imena so vendar neodtujljiva pravica vsakega člo-veka in zato v vsaki pravni državi tudi zaščitena s strogimi zakoni.

Toda kaj pomagajo še tako strogi zakoni in predpisi, če pa jih kršijo predstavniki oblasti in države sa-mil!

Zgodovina koroških Slovencev pozna najrazličnejše oblike ponemčevanja. Med njimi je posebno

prefrigana oblika, za katero poznamo le eno ime: uradno ponare-janje dokumentov. Lahko bi napi-sali cele razprave o tem, kako se v osebnih imenih polagoma, ven-dar sistematično spreminja na pri-mer slovenski „š“ najprej v nevtralni „s“ in potem v nemški „sch“; ka-ko nastane iz slovenske končnice „nik“ najprej „nig“ in potem še „nigg“, da je res dovolj nemško; ali kako se enostavni „žič“ pre-levi v naravnost neizgovorljivi „Ischitsch“ in se končno rodi kot nemški „schitz“ ...

To je prava tragedija; to je brez-obziren napad na temeljne pravice človeka, katerega ime in s tem del njegove osebnosti poslano plen brezvestnih raznarodovalcev. Če pa se to dogaja s strani uradnikov, torej oblasti, potem le še toliko bolj zasluži najstrožjo obsodbo.

Kakor smo za uvod navedli to-zadevne primere iz Trsta, tako tudi za zaključek lahko povzamemo u-gotovitev Primorskega dnevnika, kajti v polni meri velja tudi za naše razmere: Nezakonitosti je torej na tem področju cela vrsta. Ali je temu vzrok nevednost ali hudobija pri-stojnih uradnikov, ni niti malo po-membno. Čas pa bi bil, da bi tako nezakonito postopanje prenehalo in da bi bilo vsem prizadetim omo-gočeno doseči popravek brez dol-gega in zamudnega postopka in seveda brez stroškov, ki bi bili le nova krivica ob že obstoječi.“

Goršetova razstava

v Kostanjevici ob Krki

Danes zvečer bodo v La-mutovem likovnem salonu v Kostanjevici ob Krki — kakor smo v našem listu že poro-čali — odprli veliko retro-spektivno razstavo akadem-skega kiparja Franceta Gor-šeta.

Na otvoritveni svečanosti bo govoril akademik prof. dr. France Stele, ki je napisal tu-di kritično-portretno študijo za razstavni katalog. Kulturno-umetniški spored pa bosta iz-vajala gledališka Igralka El-vira Kraljeva in Slovenski ok-tef.

Razstava bo odprta do konca avgusta, dokler traja v Kostanjevici letošnji XII. mednarodni simpozij kiparjev Forma viva.

SLOVENSKA TELEVIZIJA

bo dobila nov moderno opremljen center

Nasproti velikega poslopja v Tavčarjevi 17, kjer imata svoj sedež ljubljanski radio in televizija, nastaja nova zgradba, ki je zaradi svojih nevsakdanjih oblik dobila že najrazličnejša imena — od atomskega za-klonišča pa tja do Djerdapa. To bo novi center ljubljanske televizije, medtem ko bo radio ostal v starem poslopju.

Bodoči TV center bo obsegal skupno sedem nadstropij, od katerih bosta dve pod zemljo, ker po urbanističnih načrtih poslopje ne sme imeti več kot pet nadstropij v višino. V kletnih etažah bodo prostori, ki zahte-vajo stalno enako temperaturo, torej predvsem garderobe in arhivi. Stu-dijev bo imel novi televizijski center kar štiri: dva za aktualno-politični program, enega za dramski spored (s površino 300 kvadratnih metrov) in enega za večja snemanja; njegova površina bo znašala 600 kvadratnih metrov, služil pa bo predvsem za glasbena snemanja. V tehničnem traktu bo oddajni stolp, ki bo v stalni zvezi z oddajnikom na Krvavcu. Poleg tega bodo uredili v novem centru še poseben foto-filmski trakt, ki bo služil izključno proizvodnji aktualno-političnega programa, ter strojnice z delavnicami in prostori za urednike.

Gradbeni stroški bodo predvidoma znašali 12 milijard starih dinarjev, medtem ko bodo za nakup tehniške opreme potrebovali 4,3 milijona dol-larjev. Novi televizijski center naj bi bil dograjen do leta 1975, ko namera-va ljubljanska televizija začeti tudi z drugim programom, ki naj bi ob-segal bolj zahtevne oddaje.

20. poletne kulturne prireditve

so se začele v Križankah v Ljubljani

V ljubljanskem letnem gledališču v Križankah so se v torek začele jubilejne 20. poletne kulturne prireditve, ki bodo v pri-hodnjih tednih spet obsegale pester spored raznih kulturno-umetniških manifestacij. Med sodelujočimi so tudi letos priznani domači in tuji solisti in ansambli.

Posebna privlačnost letošnjih kulturnih prireditev je brez dvoma baletni bienale, ki ga tokrat prirejajo že petič in na kate-rem bodo sodelovale baletne skupine iz cele Jugoslavije in iz raznih drugih držav, kot na primer iz Anglije, iz Sovjetske zveze, iz Vzhodne Nemčije, iz Romunije in celo iz Indije.

Za začetek baletnega bienala je ljubljanski baletni ansam-bel poskrbel za velik umetniški užitek, ko je v koreografiji dr. Henrika Neubauerja in z Mojmirom Lasanom v naslovni vlogi uprizoril najnovejši baletni komad Arama Hačaturjana — „Spar-tak“. Svojo premiero „Spartaka“, ki je hkrati pomenila krsino uprizoritev tega komada v Jugoslaviji sploh, je baletni ansam-bel ljubljanske Opere posvetil 400-letnici kmečkih puntov na Slovenskem.

V ostalem obsega spored 20. poletnih kulturnih prireditev v Ljubljani še vrsto folklornih nastopov, solističnih in orkestrskih koncertov in drugih predstav, ki bodo gotovo spet pritegnile tisoče domačih in tujih obiskovalcev. Tako bodo poletni tedni v Ljubljani tudi letos v znamenju zanimivih in kvalitetnih kulturno-umetniških manifestacij.

Roman o Hemi Krški

za 900-letnico krške škofije

Minulo nedeljo so proslave 900-letnega jubileja krške ali, kot se danes imenuje, celovške škofije do-segle svoj višek z veliko cerkveno slovesnostjo v Krki, kjer so se zbra-li vsi avstrijski škofje s kardinalom dr. Königom na čelu.

Jubileja škofije pa se je na lep način spomnila tudi celovška založ-ba Eduard Kaiser, ki je za to priložnost založila življenjski roman o „materi“ krške škofije Hemi Krški, katere življenjsko pol je v zajetni knjigi prikazala plodna koroška pi-sateljica Dolores Wieser.

Roman o Hemi Krški sicer ni no-vost na knjižnem trgu. Izšel je v nemških izdajah, pa tudi v sloven-ščini ga že imamo precej časa, saj ga je celovška Mohorjeva družba izdala v dveh delih, ki sta izšla kot 11. in 12. zvezek družinskih ve-černic v letih 1957 in 1958. Vendar pa bo življenjska zgodba Heme Krške tudi danes oziroma še poseb-no ob letošnjem jubileju znova pri-tegnila krog bralcev, da se bodo ob živem in privlačnem pripovedo-vanju avtorice povrnil v spominu nazaj v čase pred desletimi stletji.

Od iste pisateljice pa je tudi roman „Prenočišče“ (Nachtquar-tier), ki prav tako sodi med naj-novejše izdaje založbe Kaiser. V

tem doslej zadnjem knjižnem delu je Dolores Wieser opisala človeške usode iz časov, ko so na Koroškem gospodarili Francozi.

Obe knjigi, vsaka ima okrog 420 strani, sta izšli v izredno lepi op-remi in na izbranem papirju, ka-kor vse knjige, ki jih založba Edu-ard Kaiser s svojo knjižno družbo „Buchgemeinde Alpenland“ po znano ugodnih cenah posreduje ši-rokemu krogu ljubiteljev dobre li-terature.

Za ohranitev

kulturne zakladnice Evrope

Ta teden se je v Helsinkih na Finskem končala konferenca ministrov za kulturo iz skoraj vseh evropskih držav. Kon-ferenca je pripravila specializirano orga-nizacija Združenih narodov za kulturo, zna-nost in prosveto (UNESCO).

Predstavniki evropskih držav so raz-pravljali o raznih problemih, ki so po-vezani z razvojem kulture in umetnosti. Pri tem je šlo po eni strani za možnosti in konkretne oblike kulturnega sode-lovanja, po drugi strani pa za ohranitev kulturne zakladnice Evrope. Znano je, da so resno ogroženi številni kulturni spo-meniki, kot na primer Benetke, Partenon v Atenah in mnogi drugi.

V kolikor bodo sklepi konference iz-vedljivi, bo seveda pokazal šele bodoči razvoj

TONE SVETINA

129

UKANA

DRUGA KNJIGA

Brez besede se je Vojko prilepil k skali, dvignil puško in ga pomeril. Konico v daljnogledu je počasi pomikal po gamsovi prvi nogi navzgor in jo usmeril za pleče.

Gams je utrgal cvet — tedaj pa je odjeknil strel. Od-mev se je skeleče zarezal v sosesko sivih skal. Žival se je vzpela na zadnje noge in planila, po nekaj skokih pa je obležala na melišču. Še enkrat je dvignila glavo in skušala vstati, potem pa omahnila na kamenje.

Vstala sta in se spogledala.

„Dobro si ga zadel.“

„V srce,“ je dejal Vojko. „Ker se je vzpel.“

„Kakšen občutek imaš, če ubiješ človeka ali živali?“ je vprašal Primož, ki ni ubijal živali.

„Pravzaprav nimam zdaj nobenega občutka, ko sem se navadil. Dobro se mi zdi, če zadenem tja, kamor po-merim. Razlika je v tem, da imam živali rad, Nemce pa sovražim.“

Spustila sta se po strmi grapi do gamsa. Vojko je od-ložil puško in izvlekel lovski nož. Primož ga je opazoval. Od ruševnega grma je odrezal dve vejici, eno je za zadnji grižljaj vtaknil gamsu v gobec, drugo pa je pomočil v kri in si jo zataknil za kapo.

Potem je prijel ubito žival za roglje in ji nagnil glavo.

Na vratu ji je zarezal žilo odvodnico. Kri je močno curnila iz nje ter oškropila rumeno dlako in sivi grušč.

Pod tanki rdeči curek je nastavil dlani in čakal, da se je kri natekla do roba. Nato se je obrnil proti soncu, ki je z rumenimi prameni božalo macesne na robu, in nekajkrat srknil. Njegov obraz je bil svečan in zamaknjen.

„Ti piješ kri?“ ga je začudeno vprašal Primož.

„To je lovski krst! Vsi alpski lovci pijejo kri. Prastar običaj... Vera, da moč divjadi preide v lovca.“

„Potem jo bom pokusil tudi jaz!“

Primož je odložil šarca in Vojko mu je natočil polno prgišče. Napravil je nekaj požirkov.

„Dobra je! Sladkobno slana,“ je dejal in si obrisal roke v rosnih travah; zamolčal pa je, da bi se mu bil skoraj želodec obrnil in se je moral oprijeti skale.

Vojko je gamsa iztrebil in vrgel drob na melišče. V sinjini se je razleglo turbno krokanje. Ozrla sta se. Nad njima so se vozile črne ptice in se svedrale v prepad, ka-mor je bil Vojko zagnal drob.

„Pa imejmo vsak nekaj!“ je dejal.

„Bataljon bo plena vesel, saj nimamo nič primerne-ga za pod zob,“ je dejal Primož.

Vojko si je zadel žival na ramena. Vzpenjal se je po strmi grapi navzgor, se oprijemal ruševih vej in se vzpel v polico. Sredi macesnovega gozdica sta se ustavila. Voj-ko je zagnal gamsa na tla, nato sta nalomila suhih vejic tik ob deblih. Zakurila sta ogenj, ki je plamenel brez dima.

„Cvrček in trofejta pripadata strelcu, meso pa dobi kolektiv,“ je odločil Vojko in potegnil iz gamsovega tre-buha pljuča, jetra in srce. Vse sta narezala na manjše kose, ki sta jih natikala na paličice, pomakala v sol in žvečila še kar pol krvave. Njuna zadovoljna obraza sta pričala, da je jed okusna. Že ledeni dni so stradali. Oba sta bila moč-no shujšana, ožgana od sonca in srečna.

„Nečesa ne razumem,“ je dejal Primož. „Tako zelo ljubiš živali — a povej mi, zakaj si gamsa tako hladno-krvno ubil? Ali zavoljo mesa? Zavoljo lakote?“

Vojko se je zamislil:

„Ne! Ubil bi ga bil tudi, če ne bi nujno potrebovali mesa. Lovec sem. Vsi lovci ljubijo živali, čeprav jih ubi-jajo.“

„Saj res.“

„V tem je tragika in lepota lova.“

„Saj je tudi življenje tako, da večkrat uničujemo tisto, kar ljubimo, ali obratno. Ljubezen nas uničuje. Mene že ...“

„Jaz se temu izogibam, ker bi rad ostal živ. Tudi brez žensk je že dovolj težav ...“

„Teh stvari ne razumem povsem, čeprav o njih raz-mišljam.“

„Profislovja,“ je dejal Vojko. „Stvari, ki so nedeljive in izključujejo druga drugo ...“

Potem sta molčala, pekla, jedla in mislila vsak zase.

Primožu se je zdelo, da se je Vojko močno spremenil, odkar ga je pritegnila stranka in se je ukvarjal z ljudmi. V nekaj mesecih je politično vedel več kot tisti, ki so bili že po dve leti v hosti. Poznal je vse, kar je bilo napisanega o Osvobodilni fronti. VKP(b) je znal skoraj na pamet in se je mirno pogovarjal z Gorazdom, ki je bil star komunist. Mislil je ostro in samosvoje, kar pa mu največkrat ni bilo v prid.

Pajk je Primožu povedal, kaj je Orlov dejal Drenu in Gorazdu, potem ko je Vojko kritiziral javno ustrelitev. „Ta fant nam je zrastlel čez glavo. Čimprej ga spravimo nazaj v vod! In čim manj ga pošiljajte po tečajih, ker se uči zato, da nas bo kritiziral.“

Vojko se je smejal na ves glas, ko mu je Primož to povedal:

Proslave 400-letnice kmečkih puntov so se pričele

V Sloveniji letos praznujejo 400-letnico kmečkih puntov. O tem zgodovinskem dogodku smo v našem listu že poročali. Pravtako smo naše bralce seznanili tudi o obširnih proslavah, ki se bodo odvijale v počastitev naših prednikov, ki so se uprli izkoriščanju takratne fevdalne družbe. Razumljivo je, da se bodo proslave vrstile v tisti krajih, kjer se je kmečko ljudstvo najprej uprlo in kjer je najprej veljalo geslo „Le v kup, le v kup, uboga gmajna“, ki je takratnemu tlačanu vlivalo pogum do upora in zmage nad graščaki. Kmečki upori so bili zlasti v dolini Save med Brežicami in Sevnico ter v Bohorskem hribovju med Sevnico in današnjo Bistrico ob Sotli.

Prve proslave v počastitev tega jubileja so bile minulo soboto in nedeljo v Sevnici ob Savi, kamor so vabili na proslavo 400-letnice hrvaško-slovenskega punta. V soboto so v Sevnici odkrili spomenik kmečkim puntarjem ter odprli razstavo „Likovna dela s kmečko tematiko“. Sobotno prireditev je zaključil pevski zbor „J. Gallus“ iz Trsta, ki je priredil koncert v Lutrovi kleti. S tem pa je tudi že povedano, da so na proslavi sodelovali tudi prosvetaši iz zamejstva; to daje prireditvam vseslovenski značaj, kar je za tako pomemben jubilej tudi prav.

Nedelja, 24. junija je bila še posebno posvečena pesmi, saj se je v Sevnici zbralo 16 pevskih zborov, ki so nastopali v dveh dvoranah. Tudi na tem koncertu so bili zastopani zamejski zbori, in sicer „Valentin Vodnik“ iz Prosek-Kontovela pri Trstu ter moški zbor „France Paststerk-Lenart“ iz Železne Kaple in Št. Vida v Podjuni. Naši pevci so na koncertu sodelovali s šestimi

pesmimi in to pod vodstvom Hanzija Kežarja.

Zaključni in glavni nastop se je odvijal pred sevnškim gradom. Tam je gledališki igralec Miha Baloh izvajal recital iz stare pravde, medtem ko so vsi sodelujoči zbori

v skupnem nastopu spored zaključili s puntarsko „Le v kup, le vkup, uboga gmajna“ ter „Pesmijo o svobodi“.

Sporedu je sledila ljudska veselica, na kateri je še donela slovenska pesem ter je bilo tudi dovolj priložnosti za navezavo prijateljskih stikov in obujanje starih znanstev. Tako je tudi predsednik SPD „Zarja“ Peter Kuhar v osebnosti današnjega predsednika občinske skupščine v Sevnici prepoznal nekdanjega šolskega prijatelja izpred dvajsetih let. Torej je razumljivo, da so bili naši pevci deležni posebno prisrčnega sprejema v Sevnici.

Otvoritev novega društvenega odra v Globasnici

Veliko ljudi se je preteklo nedeljo zbralo pri Šoštarju v Globasnici. Vabili so namreč h kulturnemu dogodku, ki ni vsakdanji in po svojstvu skoraj edinstven. Gostilničar Albert Sadjak p. d. Šoštar, je pred kratkim odprl svojo novozgrajeno dvorano. Da pa ni iniciativen samo v svojem lastnem podjetju, dokazuje dejstvo, da je dal tudi tamkajšnjemu društvu pobudo, da si je v novi dvorani postavilo svoj društveni oder. Tako je nastala nova dvorana, ki bo za lastnika velikega gospodarskega pomena, hkrati pa tudi novo slovensko kulturno središče tam pod Rozalijo in Peco.

K otvoritvi so prišli ljudje iz mnogih krajev. Privabili jih niso samo novi prostori, temveč tudi pester kulturni spored. Domači pevci so številne goste pozdravili s petjem in med mnogimi zapeli tudi pesem, ki jo je prav za to priložnost zložil in uglašil prizadeveni pevovodja Janez Petjak. Pozdravne besede je spregovoril predsednik društva Luka Hudl, slavnostni govor pa je imel predsednik Krščanske kulturne zveze Lovro Kaselj.

Kot gost se je udeležil prireditve moški komorni zbor „Stane Žagar“

iz Kroke, katerega vodi Egon Gašperšič, znan po svojih kompozicijah in harmonizacijah. Ta zbor je izpolnil dober del sporeda. Kroparji, ki na Koroškem niso neznan, so zelo iznenadili poslušalce s svojim petjem, čigar kvaliteta se je od zadnjega nastopa na Koroškem znatno dvignila.

Na prireditvi je nastopila tudi folklorna skupina Slovenskega prosvetnega društva „Zarja“ iz Železne Kaple. Kot vedno in povsod si je tudi tukaj kmalu pridobila naklonjenost občinstva. Gledalci so bili navdušeni in očitno je bilo, da so Kapelčani z ustanovitvijo plesne skupine izpolnili veliko vrzel na področju kulturnega izživljanja slovenske skupnosti na Koroškem.

Spored so zaključili zopet domači prosvetaši z zborna recitacijo, ki jo je pripravila Milka Hartman, ter s petjem. Izven programa pa je s tremi pesmimi nastopil še moški pevski zbor iz Mežice. Nato je sledil sproščeni del prireditve. Za prijetno razpoloženje in dobro voljo je poskrbel znani ansambel „Štirje kovači“ iz Slovenjega Gradca. Ob njihovih poskočnih melodijah je bila noč skorajda prekratka.

Škocijan

Preteklo soboto so bili radiški prosvetaši s svojo ljudsko žaloigro „Lovski tat“ gostje pri našem prosvetnem društvu „Vinko Poljanec“ v Škocijanu. Kljub sila neprimernemu času za tovrstne prireditve, saj smo sredi poletne sezone, se je v farni dvorani zbralo kar lepo število obiskovalcev.

Najprej sta zastopnika obeh društev izmenjala pozdrave, nakar so

igralci Slovenskega prosvetnega društva Radiše občuteno podali pretresljivo vsebino igre, tako da je v dvorani vse zaživelo z usodo nastopajočih oseb. Po predstavi smo se podali na Zamanje v gostilno Picej, kjer smo v prijetni družbi Radišanon prepevali in se razgovarjali skoraj do mladega dne.

Ob tej priložnosti čestitamo v imenu Slovenskega prosvetnega

Književniki iz Kranja so brali v Selah

Slovenska prosvetna zveza je v zadnjih letih močno razgibala literarno dejavnost, in to ne samo med našimi avtorji, temveč je s svojim posredovanjem pripomogla tudi k tesnemu sodelovanju med književniki tu in onstran meje. Tako so naši književniki imeli številne priložnosti, da so gostovali v različnih krajih v Sloveniji in tudi doma.

V okviru tega plodnega sodelovanja smo minulo soboto na Kotu v Selah po posredovanju SPZ imeli priložnost spoznati tri vidne književnike iz Kranja, ki so se nam predstavili s svojimi deli. To so bili pesniki France Pibernik, Bojan Pisk in Franci Zagoričnik. Goste je spremljal tudi slavist prof. Drolc, ki je nastopajoče predstavil ter nas seznanil z njihovim literarnim ustvarjanjem.

Uvodoma je goste iz Kranja predstavil tajnik Slovenskega prosvetnega društva „Košuta“ Herman Velik, zatem pa je spregovoril tajnik Slovenske prosvetne zveze Andrej Kokot, ki je navzočim seznanil z delovanjem slovenskih književnikov ter naglasil, da je gostovanje književnikov iz Kranja nov člen v medsebojnem sodelovanju na tem področju. Ob koncu se je prireditelju zahvalil za pripravljenost organizacije tega gostovanja.

V gostilni Pri žagi na Kotu se je zbralo lepo število ljubiteljev slovenske umetne besede. Moramo reči, da je bil večer za nas izredno zanimiv, ker smo se prvič srečali s slovensko moderno literaturo. To velja predvsem za pesnika Francija Zagoričnika, ki je eden izmed vodilnih predstavnikov modernega pesništva v Sloveniji. Po končanem nastopu se je razvil pogovor o moderni književnosti.

Sobotni literarni večer je bil za udeležence brez dvoma lepo in zanimivo doživetje.

Srečanje slovenskih planincev iz zamejstva

Planinsko društvo na Jesenicah pripravlja I. srečanje slovenskih planincev iz zamejstva. V ta namen je bil v Tičarjevem domu na Vršiču sestanek, ki so se ga poleg zastopnikov Slovenskega planinskega društva v Trstu udeležili tudi trije predstavniki Slovenskega planinskega društva v Celovcu: podpredsednik Joško Miklavčič, odbornik Toni Valentinič ter Hanzi Jesenko iz Bilčova.

V imenu jeseniškega društva je zamejske planince pozdravil predstavnik pripravljalnega odbora Stanko Ravnikar. Nakazal je tri možnosti za izvedbo srečanja — v Mariboru, na Vršiču ali na Golici. Medtem ko so se Tržačani zavzemali za Golico, se koroški planinci tozadevno še niso dokončno opredelili in bo odločitev padla na prihodnjem sestanku pripravljalnega odbora. Srečanje, ki ga pripravljajo jeseniški planinci, naj bi služilo navezovanju stikov in utrjevanju tovariških vezi med planinci v ma-

tični domovini in v zamejstvu.

Istega dne so se številni planinci iz Ljubljane in drugih krajev Slovenije povzpeli na Jeko. Med potjo so se za kratek čas pomudili v koči nad Arihovo pečjo na Blešči planini, kjer so našim planincem poklonili dve lepi knjigi o planinstvu, za kar so jim le-ti zelo hvaležni.

Takih in podobnih izletov, ki služijo krepitvi prijateljskih odnosov, smo vedno veseli in želimo, da bi se večkrat ponovili.

Grabštajn

Minulo soboto popoldne se je primerila v Grabštajnu nesreča, ki po srečnem naključju ni terjala smrtnih žrtve. Dveletna Gisela Kanzian, hčerka delavske družine, je padla v stranišču na prostem skozi jašek v gnojnično jamo. K sreči je slučajno prišel mimo 40-letni ključavničar Johann Egger iz Sepec (Truttendorf). Slišal je obupne klice matere ponesečene deklice, ki je hitela po pomoč na žandarmerijo in po zdravnika. Med tem časom pa se je srčni Egger lotil reševanja. Skozi jašek v stranišču je videl samo roko nesrečnega otroka, medtem ko je bilo truplo pogreznjeno v prenapoljeni gnojnični jami. Z velikim trudom se mu je posrečilo dvigniti in skozi jašek iz vleči nezavestnega otroka. Takoj je prišel delati poskuse oživiljanja, katere je potem zdravnik nadaljeval. Nepopolnoma je bilo materino veselje, ko je njen otrok pokazal prve znake življenja in pričel zopet dihati. Otroka so prepeljali v celovško bolnišnico.

Celovec

V četrtek prejšnjega tedna se je kot gost Slovenske prosvetne zveze mudila na Koroškem kulturna komisija tovarne Iskra v Kranju. Pot je goste iz Kranja najprej pripeljala v Železno Kaplo, nato pa v Št. Vid v Podjuni, Škocijan in v Celovec. Ogle-dali so si turistične kraje ter se pogovarjali tudi s tamkajšnjimi prosvetaši.

V Celovcu so se ustavili na sedežu Slovenske prosvetne zveze, kjer jih je pričakal predsednik Hanzej Weiss s svojimi sodelavci. V daljšem izčrpnem pogovoru so izdelali skupni načrt o nadaljnjem sodelovanju med kulturno komisijo tovarne Iskra ter Slovensko prosvetno zvezo oz. včlanjenimi društvi. Prišlo je do konkretnih dogovorov, ki jih bodo izvedli v jeseni oz. prihodnji prosvetni sezoni.

Delegacijo iz Kranja je vodil predsednik komisije tov. Jože Roblek, na poti po Koroški pa je goste spremljal tajnik SPZ.

Tone Svetlina: UKANA — Tone Svetlina: UKANA — Tone Svetlina: UKANA — Tone Svetlina: UKANA — Tone Svetlina: UKANA — Tone Svetlina: UKANA — Tone Svetlina: UKANA

„Pustili naj bi me bili, pa tebe tudi, saj se jima nisva štilila nikamor. Kuhar ima prav. Bolje je, če si dober borec kot slab funkcionar. Midva pa sva samosvoja. To je tisto, kar jim ni všeč!“

Jaz sem proti streljanju dezertirjev. Ali je tisti, ki kdo ve zakaj ni ostal v hosti in je dezertiral, več zakrivil ko tisti, ki se skriva doma? Premalo nas je Slovencev, da bi se lahko vse križem pobijali med seboj.“

„Pustiva te stvari zdaj, ko sva sama v gorah. Ko se vrneva v bataljon, se jih tako in tako ne bova mogla izogniti.“

Nazadnje sta razrezala srce. Vojko je pokazal, kje je prestreljeno.

„Vidiš, zato se je tako nepozabno pognal kvišku! Takrat šine kri iz srca z velikansko močjo, zato se žival vzpne, škoči in pada.“

Kakor žival tako tudi človek nakaže z gibi, kam je zadel. V borbi zmeraj vem, kam je kdo zadet — po tem, kako pada.“

„Verjetno je najbolj klavrno opazovati lastno smrt. Tako se bojim, da ne bi bil težko ranjen...“

„Tudi jaz.“

„Dobro bi bilo, da bi bila še dolgo skupaj, da bi ubila drug drugega, če naju ne bi drugi...“

Ko sta prežvečila meso, sta se počutila dosti krepkejša. Primož si je naložil gamsa, Vojko pa šarca. Vračala sta se po drugi strani, naravnost v taborišče bataljona.

Na obronku pod Planino ju je ustavil surov „stoj“. Padla sta v zasado Gradnikove brigade, ki je bila dan pred njimi po isti poti prišla na planino.

Ko sta le dopovedala, da sta iz Prešernove brigade, je smuknil iz grma četni komisar, starejši moški rdečega, buldoškega obraza in ju pozval, da gresta z njim.

„Ali sta vidva streljala?“ je vprašal karajoče in zavistno ogledoval gamsa.

„Midva! Kaj pa je?“ je viknil Vojko.

„Razorožil vaju bom in odgnal na štab brigade. Prepovedano je streljati.“

„Ti že ne,“ se mu je zarežal Vojko, ki mu je bil možak zopr. „Kar je tebi prepovedano, je bilo nama naročeno.“

„Kaj bosta s srnjakom?“ je vprašal zagovedno.

„Prvič — to je gams in ne srnjak; drugič — najbrž ga bomo spustili.“

Tedaj je iz rušja pokukala glava.

„Zdravo!“

„Glej ga, Cena!“

Bil je Vojkov prijatelj. Segli so si v roke, rdečelični komisar pa je začudeno gledal.

„Ali se poznate?“

„Seveda!“

Vojko ga je poznal iz kopaljšča. Nekoč je bil vesel fant, ki je najbolje izmed vseh plaval „metuljčka“ in skakal s stolpa „lastovko“ in drugo, se šalil z dekleti. Zdaj je bil shujšan, žalostnih oči, zamorjen, da sta ga komaj prepoznala. Šele med pogovorom mu je zasijalo v očeh storo zadovoljstvo.

„Tegale odstopite naši brigadi,“ je v šali predlagal Vojko.

Komisar se je zaničljivo zakrohotal:

„Ta pa se ne bo znebil Primorcev. Prej bo vojne konec, preden bo odslužil vse kazni!“

„Kako, Cena, ali res?“ je vprašal Primož.

„Res me bodo spravili na tla...“

„Kar tiho!“ se je razjezil komisar in ga nagnal ko psa nazaj na položaj.

„Cena se ne počuti dobro pri tej govedini,“ je dejal Vojko Primožu, ko sta odhajala. „Ko sem jo zagledal, me je vse minilo.“

Sklenila, sta, da bosta obiskala Cena še pred odhodom brigade.

Na planini je bilo vse živo. Že od daleč sta slišala harmoniko in pelje, med stanovi se je kadilo. Po grmovju in drevju sta visela perilo in obleka. Borci so se oprali in se sušili na soncu. Po vseh koncih pašnika so ležali slečeni do pasu; eni so pobijali uši, drugi so spali.

Dren ju je pohvalil za gamsa. Celo Orlov je bil zadovoljen, da bo spet meso. Kuhar Nande pa je bil ves iz sebe. Z Vojkom sta hitro odrla gamsa. Gorazd pa ga je podelil kuharjem po četah. Razrezali so ga in meso brž usuli v kadeče se kotle.

Nato sta se Primož in Vojko zavlekla na sonce, kjer je ob robu gozdiča Ana že sušila njuni srajci, ki ju je bila oprala.

Gorazd je že po nekaj dneh v bataljonu ugotovil, da so se začele uresničevati Wolfove prerokbe. V sebi je čutil praznoto, obhajala sta ga malodušje in tesnoba: kaj bo počel s podarjenim življenjem?

Brigadnemu komisarju je odkrito povedal, zakaj mu je major Wolf omogočil pobeg. Že med pogovorom pa je spoznal, da je resnica bedasta krepost in da ga je nepopravljivo polomil. Vsaka še tako bedasta laž o pobegu bi bila zanj kot resnica. Toda Gorazd ni hotel biti predpartijo ne taktizer ne lažnik. Izpovedal se je iskreno in njegova vest je bila mirna.

Lep izlet Radišanov

Pred nedavnim smo napravili izlet po Koroški, Sloveniji in Italiji. Kljub deževju na predvečer izleta je bilo vreme proti pričakovanju sončno in idealno za izlet.

Enaintrideset članov in prijateljev našega društva „Prijateljev narave“ je na Radišah zasedlo avto-bus in se preko Ljubelja odpeljalo na Brezje, kjer smo se prvič ustavili. Po kratkem počitku smo nadaljevali pot proti Jesenicam in si grede od daleč ogledali blejski grad in južna pobočja Karavank. Preko Jesenic je šla pot dalje proti Mojstrani in Kranjski gori, kjer smo zavili na jug — proti Vršiču.

Hitro smo se vzpenjali proti sedlu in se na njem ustavili za dalj časa. Razdelili smo se kar na tri skupine. Ena si je izbrala za cilj nižje hribe, drugi dve pa sta jo skupno mahnili proti Mojstrovki. Ker je bila pot naporna, je ena od teh skupin omagala na sredi po-

ti in si kar od tam ogledala okolico. Skupina desetih planincev pa le ni zgubila moči in poguma in je po dveh urah lagodne hoje dosegla vrh Mojstrovke (2330 m). Trud je bil poplačan, saj se je kljub nekaterim meglam nudil lep razgled po ostalih Julijskih vrhovih in njih dolinah.

Z Vršiča smo nadaljevali pot proti izviru Soče v dolini Trente. Grede smo si ogledali spomenik gornika dr. Julija Kugyja, ki je raziskoval in preplezal kot prvopristopnik

večino vrhov v Julijskih Alpah. Ob divjem izviru Soče smo se osvežili in odtdot še dalj časa spremljali to bistro modrozeleno reko.

Ker je bilo že pozno popoldne, se v Bovicu nismo dolgo zadrževali. Nadaljevali smo pot čez strmi Predil k Rajbelskemu jezeru, kjer smo si poleg jezera ogledali številne bunkerje. Čas je hitro minil in v Trbižu nas je že dohitela noč. Avto-bus z izletniki pa je drvel skozi razsvetljeni Beljak in Celovec domu nasproti.

Vsi, ki smo se udeležili tega izleta, smo bili zelo zadovoljni, saj so nekateri prvič videli te lepe kraje.

Št. Jakob v Rožu

Kot že več let proti koncu šolskega leta, tako so tudi letos 12-letni šolarji glavne šole v Št. Jakobu v Rožu delali izpite za vožnjo s kolesi. Pred posebno komisijo, katero sestavljajo organi domače žandarmerije in zastopniki prometnega oddelka žandarmerije v Krivi Vrbi, so imeli

šolarji poleg strokovnega pregleda koles tudi teoretičen in praktičen izpit o raznih vprašanih cestnega prometa. Med 88 šolarji, ki so naredili izpit, je bilo 10 odličnjakov. Skupno je v zadnjih treh letih okoli 630 fantov in deklet prejelo voziško dovoljenje za vožnjo s kolesi.

Prav tako je 13 novih šolarjev, ki urejajo cestni promet pred šolami (Schülerlotsen) naredilo pred isto komisijo izpit z najboljšim uspehom. Glavna šola v Št. Jakobu je bila prva šola na Koroškem, ki je na pobudo žal že pokojnega strokovnega učitelja Walterja Fuchsa uvedla službo za šolarje-prometne vodiče, ki se je do sedaj res dobro obnesla.

Na zadnji seji občinskega odbora so razpravljali in sklepali tudi o asfaltiranju občinskih cest in potov. Tozadevni načrt, ki naj bi bil ureden 15. do konca julija, obsega skupno 75 kilometrov občinskih cest s skupno površino 50.000 kvadratnih metrov. Med drugim bodo asfaltirane ceste v Svatnah, na Hodnini, v Št. Petru, na Tešnji, v Dravljah, v Veliki vasi, v Dragožicah, v Podgorjah, na Breznici, v Lešah in drugod.

Žitara vas

Med Žitaro vasjo in Št. Lipšem se ob vznožju Jegartovega vrha zrcali v soncu majhno, vendar na zelo lepem kraju ležeče Tihojsko jezero (Sonnegg See) kateremu pravijo nekateri tudi Ženeško jezero. Zadnja leta ga oblega vedno več domačih in tujih gostov. Toda podvodna flora se je razbohotila do takšne mere, da je povzročala pri plavalcih neprijeten občutek, ko so se rastline ovijale in žgečkale okoli nog. Da bi se znebili tega zla, je župan iz Žitare vasi Michaelu Posodu prišlo na misel, da bi v boj proti vodnim rastlinam poslali potapljače. Povezal se je z amaterskim potapljaškim društvom v Celovcu, ki je radevolje poslalo tri

potapljače. Oboroženi s srpi so se potapljali v vodo in želi podvodne rastline. Zanimivo je bilo gledati, kako so se od časa do časa pojavljala na površju živa bitja, vsa ovita v zelene rastline.

Hitro so potapljači očistili jezero nevēčnih rastlin, kar je številnim kopalcem bilo v splošno zadovoljstvo. Naslednjega dne pa so bili obojevalci jezera zelo začudeni, ker ni bilo videti nobenih rastlin plavati na površju vode. Nočni veter jih je splaknil k bregu in tako olajšal čiščenje vodne gladine. Jezerce je zdaj spet čisto in v veliko veselje kopalcem.

Nasilje raste iz strahu

Našo javnost je nedavno prizadela novica, da so nasilneži v Celovcu ponovno premazali slovensko napisno tablo na sedežu slovenskih organizacij. Podobno so storili na Tržaškem, ko so se spravili na slovenske krajevne napise.

V takem vzdušju smo lahko le skrajno ogorčeni nad avstrijskim načrtom, ki si je omislil dvojezične krajevne napise le v 205 vaseh. Ta predlog je posebej nesprejemljiv, ne le za Slovence, ampak za vse, ki jim je še kaj do človečnosti. Najprej zato, ker bo s tako rešitvijo avstrijska oblast posledje lahko vsakemu, ki bi rekel, da ni postavila slovenskih napisov, odgovorila: „Ni res!“ Tako bo pri nepoučeni spodbili ostrino zahtev po nadaljnjem in popolnem izvrševanju čl. 7 državne pogodbe. Pred tujo javnostjo se bo laže oprala, čeprav bo s temi napisi slovenski narodni skupnosti hudo škodila, saj z njimi potrjuje po germanizatorjih zaželjen videz, da strnjeno naseljenih Slovencev ni, da so oni le nekaj razpršen ostanek, zaradi katerega ni vredno izgubljati besed. To bo zopet koristilo Avstriji pred tujo javnostjo, ki ne pozna dejstev in ne ve, da je takozvano dvojezično ozemlje bilo še do nedavnega (marsikje še danes) strnjeno slovensko ozemlje, na katerem so redki Nemci predstavljali nepomembno izjemo. Tega popis leta 1961 ni prikazal zaradi svoje potvornosti in zastrašeni ljudi. Tretjič pa lahko v vzdušju zastraševanja, kakršno vlada na Koroškem, ti napisi pripomorejo k nadaljnjemu zastraševanju naših ljudi. Prebivalci redkih slovenskih zaselkov, od katerih imajo nekateri le po par hiš, bodo tako še bolj izpostavljeni grožnjam šovinističnih krogov. Tak pomislek slišimo pri obiskih na Koroškem.

Na podoben način se je ponekod izrodilo dvojezično šolstvo, ki se je iz obogatitve za slovenske učence spremenilo mnogokje v dodatno trpljenje za njih. Tu se moramo spomniti še sklepa avstrijskega parlamenta z dne 19. marca 1959, ki je predvidel posebno prijavo k dvojezičnemu oziroma slovenskemu pouku. S tem ga je skerčil na najmanjši obseg in je podobno razdrobil pomen dvojezičnega pouka, kot je primer s sedanjim predlogom o dvojezičnih napisih, ki drobi slovensko ozemlje. Tako kot mora še danes večina slovenskih otrok k samo nemškemu pouku, tako bo še naprej večina slovenskih krajev opremljena s samo nemškimi napisi. Oba ukrepa sta torej primer pretkanega raznarodovanja in sta kot taka neizbrisna sramota za državo, ki ju je izvedla, pa tudi za vse tiste posameznike, ki so ju izoblikovali. Zaradi tega se mi zdi prav, če

slovenska javnost odločno podpre prizadevanja slovenskih organizacij na Koroškem, ki zahtevajo slovenske napise na vsem slovenskem oziroma dvojezičnem ozemlju, vrh tega pa dosledno izvajanje državne pogodbe.

Predvsem pa je potreben pomoči narod na Koroškem, da se otrese strahu, katerega potem šovinistični krogi izkoriščajo za stopnjevanje pritiska in za odrekanje celo po meddržavnih pogodbah priznanih pravic. Vedeti moramo, da je nasilje nad Slovenci izraz skrajne nekulturnosti in delo ljudi, ki v resnici niso niti močni, niti v večini niso pravi Nemci, ampak so janičarskega porekla in duha in s svojim nasiljem skrivajo svoj lastni strah, da bi jih pravi Nemci ne spoznali in jim odrekli nemštvo, za katerega se jim toliko gre. Med pošteniimi Slovenci in Nemci ni nobenega spora. K uničenju našega naroda ščuva le pečica šovinstva, ki se jim je pridružilo nekaj odpadnikov od slovenstva. Samo malo poguma je zato treba s slovenske strani, pa bo njihovo nasilje razkrinkano, saj ga narekuje strah! Ni treba drugega, kot da jim ta strah vr-

OPOMBA UREDNIŠTVA:

V rubriki „Tribuna bralcev“ objavljamo od časa do časa dopise, ki jih prejmemo od bralcev našega lista. Pri tem pa izrecno poudarjamo, da v posameznih prispevkih izraženo mnenje ni nujno tudi mnenje uredništva.

žemo nazaj, kajti pravi Slovenec se nima česa bati. Je to, kar je. Kdor je zvest svojemu jeziku, ohrani svoj značaj in ponos. Bojijo pa se lahko tisti, ki so svoj značaj izgubili in se šemijo z nemško obleko, čeprav so sinovi slovenskih staršev ali dedov, kot marsikje dokazuje že njihov priimek. Boji pa se tudi Avstrija, ker jo je strah škandala prav zdaj, ko ima Waldheima v Združenih narodih in ko bi si rada pridobila nekako vseevropsko vlogo. Končno vemo, da se boji tudi zato, ker ve, da so šovinistični nasilneži grobokopi države, kot zgovorno dokazuje preteklost, ki je pokopala že prenekatere družbo, ki je gradila na nasilju.

Pot k sožitju in prijateljstvu je možna le tako, da se odpravi vsakršno zatiranje in da se ne pojavlja nasilje preteklosti, pa čeprav je odeto v pretkano leporečje praznih obljub in na videz nepristranskih, v resnici pa ponižujočih ravnanj. Arhitekti premetenege potujčevanja ne delajo drugega, kot da podžigajo sovraštvo in upor, da bo tlel novim nezazelenim požarom nasproti. Zgodovina se ni ustavila 1945. leta.

prim. dr. Jurij Zalokar
Begunje na Gorenjskem

Tone Svetlina: UKANA — Tone Svetlina: UKANA — Tone Svetlina: UKANA — Tone Svetlina: UKANA — Tone Svetlina: UKANA — Tone Svetlina: UKANA — Tone Svetlina: UKANA — Tone

Obraz brigadnega komisarja pa se je podaljšal, postal tvoj, uraden in le še formalno ljubezljiv. Gorazdu se je zazdelo, da se pogovarja s tujcem, ki bi imel z njim rad le toliko opravka, kolikor je najbolj nujno potrebno. „Mnogo bolj bi mu menda godila vest, da sem umrl kot mučenik,“ si je dejal.

V dolgi koloni, razpotegnjeni po razdrapani kamniti goljavi, se je bataljon vzpenjal proti vrhovom bohinjskih gor, da bi se vrnil na Jelovico. Opoldansko sonce je neusmiljeno pripekalo.

Gorazd se je ozrl proti skalam. Zgoraj, takoj za predhodnico, sta stopala Dren in Orlov. Bila sta precej stran od predhodnice in od glavnine bataljona.

Sam se je pomešal med borce. Puško je vrgel počez čez pleča in obesil nanjo obe roki. Pogled mu je zdrsnil od bleščече obzolja v siva tla, razjedene škraplje in škraplasto kamenje, kjer ni bilo prostora ne za travo ne za drevje. Življenje se mu je zazdelo nenadoma podobno tej ostrorobi kamniti poti, kjer je posameznik podoben ubogi bilki, umirajoči v pesku.

Odkar je postal komunist, je bil prvič razočaran, čeprav si tega ni hotel priznati. Gestapovski diverzantski poizkus Wolfove agenture je razburil duhove v bataljonu. Vsi, poklicani in nepoklicani, so sodelovali v sumničanju in iskanju špijona, toda zaman. Med borci so razglasili za napadalca oba pobegla. Hkrati so ugibali in sklepali vsak zase.

Gorazd je tudi Drenu odkrito povedal, kako je bilo; in bil mu je hvaležen, da mu je vsaj on verjel in mu še zaupal.

Orlov je prvi odkrito namignil, da ne verjame njegovi zgodbi.

„Pazimo se ga, Dren! Vse, kar prihaja skozi roke gosliničarke, mi je sumljivo. Da bi pa Nemci tako slabo va-

rovali bataljonskega komisarja, je povsem neverjetno. Spomni se Hrasta, Grabarja in podobnih — kdo bi si mislil, da je tako z njimi? Poglej Gabra — kdo ve, kaj si je z njim? Spomni se na vse tiste, ki smo jih že postrelili. Povem ti, da bom spal samo z enim očesom.“

Dren se ni strinjal z mnenjem Orlova, da Gorazdu ne bi smeli več zaupati. To je povedal tudi Gorazdu. Skušal ga je celo potolažiti, naj potrpi. Nekaj časa ga bodo opazovali, sumničili, je dejal, ko pa bodo videli, kakšen je v bojih in z ljudmi, bodo spoznali, da so se zmotili.

„Prav ima Dren,“ si je dejal Gorazd. „Samo živce in zaupanja vase ne smem izgubiti. Tudi Drena so bili obsojili na smrt, pa jo je le izvozil...“ Zavedajoč se, da se pričinja trda preizkušnja, je stisnil pesti in dvignil glavo. V oči se mu je uprla žgoče sonce, po licih so mu drsele kaplje grenkega potu.

Pred njim se je lahkotno prestopal Vojko, za njim Primož in Travnikarjev. Pajk in Keča sta bila na začelju čete. To so bili komunisti, ki jih je vzgojil on, zato se je najbolje počutil med njimi. Imeli so ga iz srca radi, verjeli so mu in mu še zaupali, in prav to ga je napravilo močnega. V njihovi družbi se je otrešel malodušja. Prepričan je bil, da se pri njih ne bodo razrasle strupene zeli Orlovih sumničenj. Njega pa se je res bal. Take ljudi je že srečal v gibanju: menili so, da je bolje, če se osumljenca znebiš — čeprav utegne biti nedolžen — kot pa da tvegaš, da jo zavoljo njega izkupi bataljon ali celo brigada.

Kolona je zavila na skalovito pobočje dva tisoč metrov visoke Rodice. Svet se je odpiral, razgledovali so se po verigah gora in počasi lezli v strmino. Hodili so kar po občutku. Dren je preklel vodnike, ki so speljali bataljon na ovčjo stezo — prav zdaj, ko bi jo najbolj potrebovali, je je zmanjkalo. Tudi on je bil zamorjen. Razmišljal je o vsem, kar mu je povedal Orlov. Tu in tam se mu je porajalo

vprašanje, če nima morda on prav. „Če je z Gorazdom res kaj narobe, bo zdaj, ko ga je opozoril, laže pogubil bataljon in njega. Kako zavravno so zastupili ves svet in življenje samo!“ si je dejal. Odpel si je ovratnik — od skal je žehlala taka soparica, da je komaj dihal. Želel si je da bi vsaj za nekaj časa zapustil Gorenjsko, kjer je največ gestapovskih mrež in pasti. V isti sapi pa se je sramoval: saj je divizija zato prišla na Gorenjsko, da bi razbila gestapovska gnezda in potrgala njihove mreže...

Iz premišljevanja ga je zmotil ropot letalskih motorjev. Na njegovo povelje se je ves bataljon razkropil in polegel po skalovju. Brnenje je naraščalo. Trije messerschmitti so drseli proti njim. Nizko so preletele greben gore.

Na vrhu se jim je odprl nenavadno grozljiv pogled. Pod sinjo kupolo brezoblačnega neba so zagledali gorovje v vsem prelestnem veličastju. Od zasneženega Triglav, ki se je dvigal visoko nad vse, so se noter do morja vlekli venci vrhov, razbrzdano hribovje se je izgubljalo v širnih planotah.

„Primorska goril!“ je vzkliknil Jelen.

Iz hribovja, zavitega v vijoličast čad, so odmevale zamolkle eksplozije. V nebo se je v presledkih dvigalo šest stebrov dima. Bili so čedalje večji, podobni pestem, ki so pravkar zrastle iz zemlje.

„Naše vasi gore na Cerkljanskem!“

„Ofenziva, orkamadonal!“ je vzkliknil Orlov. „Na vseh straneh poka — če ni že invazija...“

Razgrnil je karto in ugotovil, da gore vasi nad Idrijo, tam, kjer so se tolkli pred dvema mesecema. Izpljunil je grenko slino.

Zalostni so polegali po tleh. Nekateri so bili od tam doma in mislili so na najhujše. Kadarkoli so se vrnili domov na Primorsko, so našli nova pogorišča in mrtve vasi...

VELEBABIN SIN

Nekoč v starih časih je v lubniških hostah živela divja žena velebaba, žena lubniškega velikana, ki je imela sina potepina. Ta je namreč materi rad ušel v dolino. Bil je pač otrok kakor vsi drugi otroci, rastle je pa seveda hitreje, ker je tudi sedemkrat več pojedel in popil kot kmečki otrok, ker ni znal govoriti, si je pomagal kar z rokami, da je sporočil, kaj bi rad.

Ta potepin se je nekega dne, ko je sam taval po lubniški hosti, izgubil in zašel v Sotesko pod Lubnikom, kjer je ob bistri Selščici

stal star mlin. Prišel je v mlin in z rokami pokazal mlinarju, da je lačen. Mlinar je najdeca odvedel v hišo k ženi in ji velel, naj ga nasiti. Mlinarica je brž skuhalo mleko, nato pa polno latvo žgancev in poln molznjak mleka postavila na mizo ter poklicala še svojih sedem otrok, misleč, da bo hrane za vse otroke več ko preveč. Ali ko so mlinarični otroci hoteli z žlicami zajemati iz sklede, je najdenec zarenčal ko razdražen medved in ni nikogar pustil jesti iz skupne sklede, dokler ni vseh žgancev in vsega mleka sam pospravil. Mlinarica se je od začudenja kar križala in stekla v mlin ter povedala možu, kakšen pojeduh je najdenec. „To lakoto bom nagnala iz hiše!“ se je jezila; mlinar pa je bil dobrega srca in je rekel: „Kjer je mojih sedem otrok, naj je še najdenec. Zares je počasne pameti, a ko bo odrasel, mi bo služil za hlapca.“

Tako je velebabin sin ostal v mlinu, se igral z mlinarjevimi otroki in se lovil ter podil okrog mlina. Vrnil pa se ni k materi, ker je zgrešil pravo gozdno pot do nje. Rasel je iz dneva v dan in še prej ko v enem letu prerasel mlinarjeve otroke ter postal takšen hrust, da mu je mlinarica morala sešiti hlače, ki so bile tolikšne, da bi vanje lahko stresel sedem mernikov zrnja. Mlinarjevi otroci so ostali še majhna, neboljena deca, on pa je mlinarju že služil za hlapca. Dvigal je težke vreče zrnja in jih s kmečkih voz prenašal v mlin ter vreče izpraznjeval, ko je zrnje stresal v grof. Gospodar ga je nekoč pohvalil, češ da je priden in močan delavec. Ko pa mu je v znak prijateljstva podal roko, jo je hlapčon tako stisnil, da mlinar štirinajst dni ni mogel delati.

V mlin je prišel po moko skopuški kmet iz Selške doline. Zdelo se mu je, da mlinar jemlje za mletvino prevelike merice, zato je pričel sitnariti in se pripraviti s hlapcem. Ta pa je iz bližnjega kozolca potegnil letvo ter z njo navalil na kmeta, da bi ga bil najbrž ubil, če ga ne bi rešil mlinar. Spet drugi je naložil na voz preveč vreče moke, da ga konji niso in niso mogli premakniti z mesta. Tedaj je velebabin sin počepnil pod voz in premaknil lojtnik s konjem vred.

A mlinarjev hlapec je bil tudi nagajivec. Nekemu kmetu iz Selc je nekega meglene-ga dne, ko se zaradi megle ni videlo pedenj pred nosom, zaobrnil voz z dvema konjema vred tako, da je počepnil podenj ter ga zaokrenil. Tako je Selčan pripeljal voz v Škofjo Loko namesto v Selca...

Bil je zimski dan, ko je mlinar naročil hlapcu, naj pred voz z rebrnicami vpreže dva vola in pripelje iz lubniške hoste bukovke krlje, da jih bosta na dvorišču razžagala in napravila drva. Velebabin sin je zares odpeljal voz z volmi v hosto; a ko je nanj nakladal velikanske krlje, ga je zagledala velebaba. Tako se je razveselila, da je našla sina, kakor že dolgo ne! Obema voloma je na vsak rog nataknila polno možnjo zlatnikov, ki jih je izbrskala med razvalinami zakletega Starega gradu...

Tako je velebaba obdarovala mlinarja in njegovo ženo, ker sta ji vzredila sina potepina.

Lahko si mislite, kako sta bila mlinar in mlinarica vesela, ko sta se pred mlin v Soteski sama vrnila vola s polno naloženim vozom krljev in s štirimi možnjami zlatnikov na rogovih!

Lojze Zupanc

VALENTIN POLANŠEK:

Činček in Čopka

Činček in Čopka se lepo igrata, oče in mati ju rada imata.

Činček zamišljen je v pisano žogo, z roko lovi jo, zbija pa z ного.

Čopka pa postelj postlala je lutki, pravi ji: nu, nu! kot mamica putki.

Činček in Čopka čez dan se igrata, da se še v sanjah ponoči smehljata.

(Iz zbirke „Činček“)

Vanilijev sladoled

Jutranje sonce se je v brezi s pahljačo igralo.

Moja hčerka ga je povabila, da bi skupaj brala pesmi in pila čaj.

Z breze so za soncem ptiči poleteli, posedli so na plot in gledali, kako slikajo rože to jutro v novo veliko risanko.

Kako?

Dišeče in rdeče.

Dišeče in rdeče so jagode v gozdu,

dišeče rdeč je ribezov sok,

rdeča je žoga,

rdeč je dežnik,

rdeči so maminii čevlji,

dišeč rdeč je sladoled,

dišeče rdeč je očetrov svilen šal,

rdeča je zarja,

dišeče rdeča so otrokova lica

in pa rože seveda — so rdeče

in dišeče.

Ko so rože naslikale vse, so risanko zaprle in ves dan tiho cvetele.

Ko je sonce popilo čaj, se je poslovilo. Odšlo je na nebo.

In moja hčerka me je z rožami ves dan tiho čakala.

Zvečer šele sva šli na sprehod. Obula sem si rdeče čevlje, ona pa se je ogrnila z očetrovim svilenim šalom. Hodili sva daleč po zeleni travi. Med potjo sva si jagod nabrali.

Bel labod na jezeru pa nama je iz velike prijaznosti postregel z vanilijevim sladoledom.

Odšli sva daleč naprej v večerno zarjo, vse do noči.

Drugo jutro je sonce spet s pahljačo prišlo in rože so slikale dan.

Skrivnostno jajce

Zapiski veselega vrabčka

Kadarkoli me kdo vpraša, koga imam najrajši, takoj čiknem: „Babico!“

To je mama mojega očeta. Prebiva v bližnji vasi pod streho starega skednja. Čeprav je že precej priletna, se odlično razumeva. Zato jo večkrat obiščem.

Pred kratkim sem ji nesel nekaj kosmičev mehkega prediva, da bi ji bilo v gnezdu kar najbolj prijetno. Žal je to pot ni bilo doma. Ker je v vaškem zvoniku pravkar zvonilo poldan, sem vedel, da se utegne babica vsak čas vrniti. Zato sem jo kar čakal. Spustil sem se na tla in se dodobra okopal v dvoriščnem prahu.

Tisli hip sem pod napuščem zagledal nekaj nenavadnega. Na otepu slame se je

Domišljavi osel

Nekoč je osel potoval po širokem svetu. Bližal se je večer. Med potjo je osel opazoval svojo senco. Postajala je vedno daljša. Dozdevalo se mu je, da je postal velikan. Zato je vzkliknil:

„Kako sem velik in mogočen! Nihče ni večji od mene. Jaz sem kralj vseh živali na zemlji! Nikogar se ne bojim.“

Bil je osel zelo zatopljen v svojo senco. Med premišljevanjem pa ni opazil leva, ki se mu je tiho bližal z druge strani. Osel je še vedno občudoval obrise svoje sence. Tedaj je lev nenadoma skočil na domišljavega osla in ga raztrgal.

Prevelika domišljavost vodi v pogubo.

premikalo belo jajce. Priskakljal sem nekoliko bliže in iz varne razdalje napeto opazoval, kaj se bo zgodilo. Hotel sem priti stvari do dna. Kako sem se začudil, ko sem zaslišal, da v jajcu nekaj trka.

Od silnega razburjenja sem se sprva ves tresel. Potem pa sem se pogumno pognal naprej in s kljunom močno usekal po lupini, da je kar počilo. Iz nastale razpoke, ki se je hitro večala, pa se je prikobacalo nekaj silno skuštranega, s svetlimi očmi in širokim kljunom. Ob nenadnem pogledu na to čudo sem skoraj omedlel.

Ko sem si za silo opomogel, sem imel kaj videti. Na koncu dvorišča se je gugala puhasta zlatorumena kepica in jo sproščeno mahala naravnost proti žuborečemu potoku. Še preden sem odprl kljun, je že pripapljala do nizkega brega, se spustila v pljuskajoče valove in pogumno zavestala po sredini vodnega toka.

Zares nisem vedel, ali bedim ali sanjam. Takrat me je nekdo poklical. Bila je babica. Še ves zbežan sem ji komaj dopovedal, kaj se je bilo zgodilo.

Kako se je razveselila! „Srečni Gagajevil je dahnila z očitnim olajšanjem. „Dobili so račico! Pomisli! Že dvakrat je bilo jajce samo ničvreden klopotec!“

Te besede je izgovorila z milino, da se mi je srce kar topilo. Še danes se rad spomnim, da sem bil prav jaz tisti, ki je pri tem veselem dogodku največ pomagal!

Tone Svetina: UKANA — Tone Svetina: UKANA — Tone Svetina: UKANA — Tone Svetina: UKANA — Tone Svetina: UKANA — Tone Svetina: UKANA — Tone Svetina: UKANA — Tone

Jelen, ki je vse dni pazil na Gabra, se je z njim in z Drenom zlezal na skalno vzpetino. Gaber mu je podpral palico, na katero je Jelen pritrdil zastavo mrtvega bataljona s Pokljuke, prepojeno s krvjo in razcefrano od rafa-lov. Zataknil jo je v škrapljo in jo obložil z debelim kamnjem. V vetru je zastava oživelala, se zganila in zaplapolala. Jelenu se je utrnila solza. Tik nad očmi je začutil kljuvajočo bolečino, kot bi mu pod očesom tičala krogla. Tudi Dren se je zazrl v slovensko trobojnico. Spogledala sta se.

Onstran lesketajoče se gladine Bohinjskega jezera, uklenjenega v sive skale, je pod vrhovi triglavskega predgorja valovalo zeleno morje. Tam je spal mrtvi bataljon, tam je ležala skrivnost njegovega tragičnega konca... Drena je stisnilo pri srcu. Čudna tesnoba ga je preplavila, kadar je gledal to zastavo, včasih ga je obhajala groza...

„Kadar ladja tone, ostane kapitan na njej,“ se je spomnil besed zasliševalcev. Nešteto krat se je prebujal ponoči v počasnih sanjah. Padli tovariši so se mu prikazovali iz plamenov s črnimi, nakaznimi obrabi, krvavi so ležali v snegu... Dolga kolona senc se je razblinjala v prah in se spat vračala.

„Kriv si!“ mu je očital glas iz teme. „Nisem kriv,“ je zarjovel in planil pokonci.

Med plapolanjem zastave je slišal glas mrtvega bataljona: „Kriv si, ker si ostal živ!“

Sedel je k Jelenu.

„Jelen, morala ga bova poiskati. VOS ga še ni dobil. Če bom jaz padel, ga poišči ti! Ne pozabi! Govoril sem z Bliskom, vzel te bo s seboj; skupaj z Živanom si bosta ogledala vse pastirje in drvarje. Ti ga boš prepoznal.“

Jelena je imel rad. Pogovor z njim ga je pomirjal. Jelen ga ni dolžil. Smilil se mu je, ker je vedel, da se mu

ponoči večkrat blede in da sam sebe krivi, ker je bil ob napadu izgubil glavo. Tudi Jelena so ponoči obiskovale grozljive sence med plameni, tudi on je včasih tuleč planil kvišku in vpil; jutro pa ga je vedno ozdravilo.

Ostala sta sama. Gaber se je bil izgubil. Pomešal se je med borce in legel. Tam ga je odkrilo Jelenovo oko in ga budno motrilo.

Po stezi je iz bohinjske strani prišel kurir. Prinesel je Svarunovo pismo. Poročal je, da se je ustavil z brigado na planini Suhi, uro hoda daleč. S svojimi da se je zadrževal na tej strani gorovja in ni imel nobenih težav s sovražnikom. Zdaj pa morajo po nalogu divizijskega štaba nemudoma na Primorsko, kjer divja nemška ofenziva.

Čadasti stebri nad pokrajino so se razrasli. Njihov duh je borcem segal v duše, jih navdal z nemočnim srdom in z željo po maščevanju.

Dren je vstal. Obrisal si je potno čelo, kot bi hotel zbrisati zle spomine.

„Bataljon, napreji!“ je ukazal.

Njegov pogled pa se je ljubeče spojil z belimi snegovi Triglava in zelenim morjem pod njim.

28

Šelestenje plamenov je bilo podobno ihtečim sunkom vetra. Polovica vasi je bila že v ognju in dimu. Med jokanje otrok, krike žena in mukanje živine so udarjala rezka nemška povelja. Požigali so, plenili imetje, odganjali ljudi in živino...

V vas je vdril kraški policijski bataljon SS, za njim pa četa idrijskih gorskih lovcev. Med prvimi je bil feldvebel Werther s svojim vodom. Podvig, ki ga je bil napravil z Valjunom, mu je pripomogel k napredovanju. Neznansko

je bil ponosen, da so mu dodelili vod vojakov. Prvikrat je poveljeval v boju. Zato se je hotel izkazati in čimprej uveljaviti. Trepetanje ujetnikov in urjenje psov mu ni prineslo zaželene bojne slave.

Dobro si je zapomnil besede svojega nekdanjega poveljnika v podoficirski šoli, da se morajo nemškega podoficirja vojaki bolj bati kot sovražnika.

Zdaj je besnel, ker ni mogel nenadoma zablesteti. Zavzeli so vas, ki je ni nihče branil. Brigada, ki je imela položaje na južnih obronkih, ni vzdržala močnega pritiska in se je umaknila.

Preden je bataljon krenil iz Idrije, je Werther razvrstil svoj vod in zavpil „mirno“. Potem se je naduto izprsil in vojakom s kratkim govorom, ki se ga je bil naučil na pomet in se pripravljaj nanj teden dni, izprašil riti, kot je sam imenoval to vzgojno lekcijo.

„Poslušajte z vsemi odprtini svojih teles! Kar vam bom povedal, naj vam za večno obleži v glavah in trebuhih. Teh besed se spomnite vsak dan vsaj enkrat, na vojnem pohodu pa jih imejte nenehno pred očmi. Hočem imeti najboljši vod v tem bataljonu! Zato vas bom ustrojil kot mehove in napravil iz vas vzorne vojake. Ne zijajte vame tako neumno! Če kdo dvomi o tem, kar govorim, naj stopi iz vrste. Čvrsteje pritisnite svoje tace k bedrom! Bolj se izprsite in bodite ponosni nasel! Iz banditov bomo delali zrezke in klobasice! In naše prsi se bodo svetile od odlikovanj!“

Disciplina, disciplina, disciplina in še enkrat disciplina! To je prvo, kar bom zahteval od vas. Kdor misli drugače, naj se spremeni v glisto! Zdelal ga bom, da ga lastna mati ne bo spoznala. Kadar bom zavpil, tekajte, kdo bo prvi, ker gorje zadnjemu!

(Se nadaljuje)

„Vse smo pobili...“

Zdravnik je stal v goli svetlobi pristajalnih luči in bičal ga je hrmeči veter helikopterja.

„Gospod! Gospod!“ je eden od bolničarjev prevpil zavijanje motorja. „Eden je ranjen v glavo, drugi pa je preprosto ves opečen.“

„Pokličite nevrokirurga!“ je zapil Edwards čez rame.

„Njegov pulz je na 170,“ je dejal bolničar Edwardsu, ko se je le-ta približal nosilom. Ranjeni vojak, z obvezano glavo, je nezavesten ležal na hrbtu. Okrog roke je imel še vedno ovito manjšeto za merjenje arterialnega pritiska.

Edwards se je lotil odvijanja obveze okrog ranjenčeve glave. Fant je še vedno dihal. Sicer pa je bil videti mrtev. Edwards ga je vsčipnil v vrat, toda vojak ni reagiral. Obveza je bila čedalje bolj prepojena s krvjo. Nato se je lotil štirih plasti kirurških tamponov in ko je naposled odstranil zadnjo gazo, se je pokazala rana. Zdravnik je proti svoji volji zamižal.

Slišal je, kako narednik bere poročilo na kartonu ranjenca. „Opečen 47-odstotno. Malo pred desnim očesom zadet od kroglice. Kroglja je odnesla desno oko, prebila desno očišnico, odnesla levo oko in izstopila blizu levih senc. Na prvi pogled je raznesla vso levo stran glave.“

Edwards se je napotil k drugemu ranjenemu vojaku. Bolničar mu je pravkar začel dajati intravenozno injekcijo.

„Zal mi je, ker sem tako pozen,“ je rekel, „toda nikakor nisem mogel najti vene.“

Fant je bil pri zavesti in je nemirno opazoval, kako mu je bolničar zasadil iglo v laket.

„No,“ je rekel Edwards, „kako se počutite?“

Vojak je dvignil proti njemu prestrašen pogled. Koža na obrazu mu je bila pordečela in vsi lasje, obrvi in trepalnice so bili zažgani.

„Vem, da ste nemirni. Sprostite se malo. Jaz sem glavni zdravnik oddelka za opekline. Zdravil vas bom, dokler vam ne bo bolje.“ Ranjeni se je zvil, ko je zdravnik odgrnil odejo.

„Pardon,“ je rekel in poslej bolj pazil.

Zogleneli del telesa mladega fanta je bil pokrit z rdečimi in občutljivimi opeklinami. Edwards je podzavestno začel seštevati odstotke opeklin delov. Nenadoma se je zalotil, kaj počne in za hip je kot vkopan strmel v opekline. „Kako se je to zgodilo?“ je prijazno vprašal in nalahno pokrnil vojaka.

„Prenašal sem detonatorje... Najbrž me je zadela krogla v nahrbtnik. Detonatorji so eksplodirali in spremenil sem se v živo baklo. Skušal sem se otresti tovora, toda roke...“

„Že dobro,“ ga je prekinil Edwards. Narednik iz centra za evakuacijo mu je izročil vojakovo zdravniško knjižico. Brž jo je prelistal in prebral: „Opečen 80-odstotno, opekline druge in tretje stopnje. Čiščenje ran pod splošno anestezijo v 60. centru za evakuacijo v Šu Siju. Šest plasti plazmonata... demerol... 64 miligramov na vsake tri ure.“ Ošnil je odejo. „David Jensen, specialist vojaške stroke B 11; 1-30 E 2, 4. divizija, 20 let.“

„Dvajset let,“ je pomislil, ko je izročil knjižico naredniku. „Grantove starosti!“

„David!“ je spregovoril z utrujenim glasom.

„Da, gospod...“

„Najprej vas bomo položili v terapevtsko kopel, da bi vam zmehčali

Le Tan Tai

Sprašujem

Sprašujem, kje je moj oče. Ubili so ga.

Sprašujem, kje je moja mati. Ubili so jo.

Sprašujem, kje je moja žena. Ubili so ti ženo.

[V njeni notranjosti je še gibal plod].

Sprašujem, kje je moja hiša. Hišo so ti požgali.

Sprašujem, kje je moja domovina. Spremenili so jo v puščavo.

Sprašujejo me: kam greš? Smehljam se in brišem solze:

Ena sama pot je: pobiti sovražnika.

Iz vietnamske odporniške lirike
prevedel Ivan Minatti

Varstvo narave in proučevanje življenjskih pogojev je postalo za človeštvo aktualno vprašanje. V nobenem delu sveta pa ni življenjsko okolje tako prizadeto in uničeno kot v Vietnamu. Uničenje naravnih bogastev in življenjskih pogojev v Vietnamu je z različno v ostalem svetu namensko in popolnoma zavestno. Obstaja namreč dežela, ki je na svojem teritoriju prepovedala uporabo DDT-ja, nasprotno pa vložila vso svojo moč in iznajdljivost znanstvenikov v strategijo, kako uničiti življenjske pogoje nekega drugega malega naroda.

Amerika in njeni zavezniki v Indokini uporabljajo že vrsto let uničenje narave kot moderno taktično orožje, za razbijanje socialnih in ekoloških struktur.

● Od leta 1968 do 1971 so Američani požropili več kot 1.800.000 gozdnih in poljedelskih površin v Vietnamu s strupenimi kemičnimi snovmi tipa fenoksikisline in hormosolira. Po tretjem škropljenju je uničenje

Programirano uničevanje ali zločin neke države

gozda popolno. Gozdovi žlabnega lesa so uničeni že po prvem škropljenju.

Znanstveniki so ugotovili, da ti strupi ne samo uničijo vso zeleno površino, temveč povzročajo tudi genetično škodo. Žene v Vietnamu so rodile otroke s pobabljenimi udi in motnjami v možganskih centrih.

Na pritisk javnega mnenja so leta 1971 Američani spremenili strategijo. Sledilo je uničevanje št. 2.

● Z ogromnimi buldožerji in traktorji so pričeli izravnavati gozdove ter doslej pokosili površine, ki po svoji velikosti odgovarjajo dvojni površini države Luksemburg.

● Naloga super bombnikov B-52 (ki jih zdaj uporabljajo predvsem tudi za bombardiranje Severnega Vietnama) ni samo bombardiranje komunikacij, temveč predvsem uničevanje rodovitnih površin: pregon kmetov iz predelov, ki jih kontrolira vietnamska osvobodilna vojska. Lukenj od bomb je v Vietnamu več kot 26 milijonov. Napolnjene z vodo so odlično bivališče za komarje, ki širijo malarijo.

To so samo trije izmed načinov ameriške vietnamizacije in podatki so vzeti iz uradnih ameriških virov. Strokovnjaki so tudi izračunali, da na teh uničenih površinah ne bo možno nobeno življenje še dolga desetletja vnaprej in da potrebuje narava tudi do 120 let, da bi se opomogla in pričela znova dajati ljudem vsakdanji kruh.

V pokrajini Tai Ninh se je morda prav ta trenutek rodil otrok s pobabljenimi rokami, ki ne bo nikoli mogel reči besede mama zato, ker so iznajdljivi znanstveniki nekoč prišli na misel, da se vojna lahko vodi učinkoviteje in „manj“ krvavo s pomočjo kemičnih strupov 2, 4, 5-T in 2,4-D ter elektronsko programiranimi letečimi trdnjavami...

Za čigavo čast gre?

V tej neskončni vojni, za katero pa hkrati vsi vemo, da se bo navsezadnje le končala z zmago ljudske volje, ne z zmago fizično najmočnejšega, smo se že nekajkrat soočili z dilemo, ki so nam jo ponujali različni „mirovni“ načrti različnih ameriških političnih moč. To je dilema med hitrim koncem vojne, ki političnega razmerja sil ne bi spremenil in med nadaljevanjem osvobodilne vojne, dokler ne bodo doseženi pomembni politični premiki.

Točke v načrtih se sicer spreminjajo, toda nekaj ostaja ves čas nespremenjeno: 1. ZDA ne bodo dovolile oblikovanje komunistične vlade v Sajgonu, 2. ZDA morajo doseči „časten“ umik iz vojne.

Ta dva pogoja, ki sta navadno izrečena tako mimogrede, kot da se razumeta sama na sebi, zaslužita malo večjo pozornost zaradi svoje iskrene izpovedi o pravih namenih ZDA v Vietnamu.

Torej, prvo. Amerika ne bo dovolila spremembe družbenega sistema, čeprav bi postalo jasno, da je stari sistem s staro vojsko vred pokazal, da ni sposoben samostojnega življenja. Za vsako ceno torej želijo politiki „obdobja pogajanj“ (po Nixonu) vpljevati neko nepisano pravilo v razdeljevanju vplivnih področij. Tam, kjer so se interesi velikih križali tudi še po velikih spremembah ob koncu 2. svetovne vojne, se vpliv razdeli na pol. „Spoštujem Sovjetsko zvezo, toda le-ta nam mora dovoliti braniti naše interese,“ je dejal Nixon, ko je objavil sklep o blokadi severnih vietnamskih pristanišč. „Naše interese“ torej, ne morda kake vietnamske, kar je govoril v začetku letošnjega leta.

V teh besedah svete jeze in razočaranja je bistvo: Sovjetska zveza, zadolžena za sever, naj prislane na nekako korejsko rešitev v zvezi z jugom — brez zmagovalca in brez premaganega. Prva napaka: Nixon ni sposoben spoznati in doumeti, kar pa

je zmogel njegov veliki vzornik de Gaulle, moči nacionalno osvobodilnega ljudskega gibanja.

Drugo. Amerika mora imeti možnost častno oditi iz Vietnama. Ker je velika in ker se ne spodobiti, da bi velike sile izgubljale take smešno majhne vojne kot je vietnamska.

Ta častnost je postala prava obsedenost za ameriške politike. V njihovi razlagi nedvomno pomeni politični kompromis in se torej tesno navezuje na Irditev „ne bomo dovolili...“ Časten izhod pomeni zato toliko kot tri četrtine zmage. Velika država pri tem ne bi smela imeti občutka, da je bila premagana, ali da so bili prizadeti kakšni njeni bistveni interesi. Zato zavlada pravo ogorčenje, ko se pojavi kakšna mirovni načrt, ki v tem smislu opredeli časten izhod, začasna revolucionarna vlada pa take častnosti ne sprejme. Nastane torej dilema: Mogoče je, da bi se vojna končala. Za maj, kot bi si Vietnamci želeli, a vendar konec bi bilo trpljenja.

Toda ali je razumno pričakovati, da bodo predstavniki tega naroda, ki so mu že odrekli pravico do obstoja, hvaležno sprejeli ponujeno rešitev v obliki delitve zmage pol na pol? In ker ameriški pojmi o časnem koncu vojne vključujejo nedotakljivost sajgonskega režima, ali je mogoče pričakovati, da bodo Vietnamci ravno v letu 1972 in po sijajnih vojaških zmagah priznali, da so se 25 let borili zastoj in da je bila nacionalna in družbena revolucija samo tagična zmoza? Druga Nixonova napaka: Prepričan je, da bi to lahko storil.

Rezultat obeh temeljnih napak je širjenje vojne, toda to pot je že ob začetku jasno: vojaške akcije ne bodo zaustavile tistega, kar je v časih hudih preskušenj nastalo na vietnamskih tleh — privržnosti neodvisnosti in svobodi.

obveze in odstranili čimveč mrtve kože. To vas bo bolelo.“

„Da, gospod.“ Davidov glas je postal obotavljiv.

„Če bo preveč bolelo, nas boste opozorili. Velja?“

„Da, gospod.“

„Ni mi treba reči gospod.“

„Razumem, gospod, hvala, gospod.“

Pozneje, ko se je zdravnik vrnil v oddelek za opekline, je Davida našel v bolniški sobi, že potopljenega v terapevtsko kopel, naslonjenega z glavo na oblazinjeno desko, medtem ko je voda brbotala okrog zleknjenega ožganega telesa. Steklenica za intravenozno hranjenje, obešena na kavelj, je še vedno delovala. Nekatere obveze so se bile odlepili in jih je bolničar zdaj jemal iz vode. Ed-

wards je vzel sprejemni list in sedel na stol poleg velike kadi.

„Kako gre?“ je vprašal.

David je stisnil pesti in prikimal. „Skušajte se le sprostiti. Vprašati vas moram nekaj malenkosti.“

Ni se mudil z vprašanji o boleznih, ki jih je David prebolel; medtem ko mu je fant odgovarjal, si je na skico človeškega telesa, natiskano na sprejemnem listu, skrbno zapisoval opekle dele in stopnjo opeklin. Z rdečim je označil opekline tretje stopnje, a z modrim tiste ožgane dele, ki so jih pokrivalo opekline druge stopnje. Nazadnje je bila skoraj vsa skica, na prednji in zadnji strani, pobarvana.

„David,“ je rekel, „postrgali bomo nekaj odmrle kože. To bo treba delati vsak dan, malo po malo, tako bo manj bolelo.“

David ga je nemirno opazoval.

„Če je ne bi odstranili, bi začela gniti in bi prišlo do infekcije. To pa bi radi preprečili, kajti če se opekline okužijo, nova koža ne zraste več. Bolelo bo, če bo treba, vam bom dal kaj za ublažitev bolečin.“

„Razumem, gospod.“

„To že dolgo prakticiram, David, in vem, kdaj boli, a kdaj ne. Ker bomo morali to delati precej časa, vas ne bi radi privadili na pomirila, zato vam jih bomo dali le v najnujnejšem primeru. Vem, da boste vzdržali. Videl sem že veliko vojakov v vašem položaju in prepričan sem, da boste pokazali enak pogum.“

David je nepremično zrl vanj. Od bolečine se je vgriznil v tisto, kar mu je ostalo od ustnic. Glas mu je zadrhtel:

„Da, gospod.“ — „V redu, David,“ je rekel Edwards.

Davidov pogled je zdrsnil k bolničarju. Odlepili so se kosi mrtve kože in plavali na vodi. Bolničar pa se je lotil odstranjevanja tistih kosov, ki so se bili že odvihali, a se še niso odtrgali. „Koliko časa ste prebili v Vietnamu, David?“ — „Pet... pet mesecev,“ je odgovoril ranjenec in sledil s pogledom bolničarju, ki mu je odstranjeval velik kos kože s prsi. Moral jo je odtrgati. David se je spatil in komaj zadržal stok. „Kakšni so se vam zdeli Vietnamci?“ je vprašal zdravnik.

„Nimam pojma,“ je odvrnil David, ves zatopljen v bolničarsko opravilo. „Nobenega nisem srečal.“

„Kako to?“ je vprašal zdravnik in posnel cunjasto kožo, ki je plavala v kadi.

„Ker smo jih vse pobili...“

(Odlomek iz knjige „365 dni“ Američana Ronalda Glasserja, ki opisuje strahote v Vietnamu ter je protisiljen protest proti vojni.)

Stellungnahme der Kärntner Slowenen

(Fortsetzung von Seite 2)

weisen noch zusätzlich zahlreiche Beeinflussungen seitens der Zählungskommissäre, auf die wir seinerzeit in der Denkschrift zur Volkszählung 1961 die Bundesregierung aufmerksam gemacht haben, auf. Anlässlich des Kontaktgespräches vom 7.2.1962 wurden diese Unregelmäßigkeiten sowohl seitens des damaligen Aussenministers Dr. Kreisky als auch seitens des damaligen Landeshauptmannes von Kärnten Ferdinand Wedenig anerkannt. Es wurde versprochen, daß sowohl das Memorandum zur Volkszählung 1961 als auch die über 100 Seiten umfassenden Erhebungsprotokolle eingehend studiert werden und auch das Justizministerium damit beauftragt werden wird. Die Ergebnisse der Volkszählung 1961 drücken somit keineswegs die tatsächliche sprachliche Struktur in Südkärnten aus und besitzen in dieser Richtung keinen Aussagewert.

Vor allem aber wurde den beiden Zentralorganisationen der Kärntner Slowenen auf ihre Eingabe vom 16.2.1961 vom Bundesministerium für Inneres mit Schreiben vom 10.3.1961, Zahl: 183.038 — 1212 A/61, unter Hinweis auf die in der „Wiener Zeitung“ vom 15.2.1961 auf Seite 2 unter der Überschrift „Keine Minderheitenfeststellung bei der Volkszählung“ abgedruckte Verlautbarung ausdrücklich versichert, daß „die Andeutung einer Korrespondenz, daß die Volkszählung 1961 durch die Fragestellung nach der Umgangssprache im Zusammenhang mit einer Minderheitenfeststellung stehen könnten, jeder Grundlage entbehrt.“

Bei der Volkszählung 1961 — führt das Bundesministerium für Inneres aus — wird im Gegensatz zur Volkszählung 1951 jeder Hinweis auf die gemischtsprachigen Gebiete vermieden, um keinen Anlaß zu Mißverständnissen zu geben. Die Frage nach der Familiengangssprache, die im übrigen keineswegs mit der Muttersprache identisch ist, steht daher in keinem Zusammenhang mit einer amtlichen Minderheitenfeststellung. Auch alle übrigen in dieser Korrespondenzmitteilung wiedergegebenen diesbezüglichen Kombinationen sind unzutreffend.

Wie schon bei der Volkszählung 1951, wurde auch bei der Volkszählung 1961 bei der Frage nach der Umgangssprache die Möglichkeit der Angabe von mehreren Sprachen als Umgangssprache vorgesehen und gegen alle wissenschaftlichen Erkenntnisse die „windische Sprache“ als eigene, von Slowenischen verschiedene Sprache registriert. In diesem Punkt setzte die zweite Republik die Praxis der nationalsozialistischen Behörden fort, die bei der Volkszählung 1939 erstmals auch die „windische“ Sprache einführen. Durch die verschiedenen Kategorien wurde die slowenische Bevölkerung noch weiter atomisiert und wurden schließlich jene Personen, die Windisch allein oder in einer Kombination mit der deutschen Sprache als Umgangssprache anführten, zur deutschen Bevölkerung gezählt. Durch diese Machination wurde die Zahl der slowenischen Bevölkerung selbstverständlich noch mehr vermindert.

Durch die Zuzählung jener Personen, die Windisch allein oder in einer Kombination mit der deutschen Sprache als ihre Umgangssprache anführten, zu den Deutschen entscheiden praktisch jene Minderheitenangehörigen, die assimilationswillig sind oder sich gegen die Erhaltung der Volksgruppe stellen, über die Zuerkennung der Minderheitenrechte, obwohl nach internationaler Praxis und Lehre nur die erhaltungswillige Gruppe einer Minderheit die Legitimation besitzt, für die Volksgruppe und ihre Rechte zu sprechen. Wenn man schon jene Einwohner, die die windische Sprache allein oder in einer Kombination mit der deutschen Sprache als Umgangssprache anführten, nicht zur slowenischen Gruppe zählen will, so müssen sie als „schwebendes Volkstum“ mindestens unberücksichtigt bleiben. In einem solchen Falle aber würde sich auch unter Zugrundelegung von 20 Prozent Anteil slowenischer Bevölkerung das Bild wesentlich ändern und würden zweifelsohne mehr als 205 Ortschaften selbst unter Anwendung der Kriterien des Gesetzentwurfes für die Anbringung von zweisprachigen topographischen Bezeichnungen und Aufschriften in Frage kommen.

Wir lehnen jedoch aus oben angeführten Gründen die Zugrundelegung von Volkszählungsergebnissen zur Festlegung des örtlichen Geltungsbereiches des gegenständlichen Gesetzes grundsätzlich ab. Selbst dann aber, wenn man bestimmte Kriterien zur

Grundlage einer solchen Festlegung nimmt, kann die Ausführung der Minderheitenbestimmungen des Staatsvertrages 1955 nur auf den zur Zeit des Vertragsabschlusses gegebenen Verhältnissen fußen (Dr. Richard Bamberger und Dr. Franz Maier — Bruck, Österreich-Lexikon, Bd. II L — Z, Wien 1966).

6.) Rein formell zum Text des § 1 des Gesetzentwurfes wäre noch festzustellen, daß dieser in der Weise ergänzt werden müßte, daß die topographischen Bezeichnungen und Aufschriften sowohl in deutscher als auch in slowenischer Sprache und zwar in der gleichen Größe und in der gleichen Form sowie in der orthographischen Schreibweise der Schriftsprache in lateinischen Lettern zu verfassen sind.

Schließlich ist es unklar, was unter den „ortsüblichen“ Bezeichnungen zu verstehen ist. Unserer Meinung nach können nur jene slowenischen Ortsbezeichnungen verwendet werden, die in der slowenischen Literatur und Presse verwendet werden und wissenschaftlich fundiert sind.

7.) Die im Entwurf vorliegende Regelung bedeutet keineswegs die Erfüllung der Verpflichtung zur Durchführung der staatsvertraglichen Bestimmung, soweit sie sich auf topographische Bezeichnungen und Aufschriften bezieht.

Der Geltungsbereich des Bundesgesetzes, mit dem Bestimmungen über die Anbringung von zweisprachigen topographischen Bezeichnungen und Aufschriften in den Gebieten Kärntens mit slowenischer oder gemischter Bevölkerung getroffen werden, hat unserer Meinung nach ohne jede örtliche, sachliche oder personelle Einschränkung das gesamte bekannte Gebiet mit slowenischer oder gemischter Bevölkerung zu umfassen und muß sich auf sämtliche Bezeichnungen und Aufschriften topographischer Natur beziehen: also nicht nur auf Ortschaften, sondern auch auf die Orientierungsnummern im Sinne des § 36 der Kärntner Bauordnung, LGBl. Nr. 48/1969, auf die Vorwegweiser, Wegweiser und Ortstafeln gemäß der Stra-

ßenverkehrsordnung 1960, zu deren Anbringung der jeweilige Straßenerhalter verpflichtet ist, ferner auf die Kennzeichnung der Zollgrenzbezirke auf Grund der Bestimmungen des Zollgesetzes 1955, die Bezeichnung der Grenzübergänge nach dem Grenzkontrollgesetz, BGBl. Nr. 423/1969 in Verbindung mit der Verordnung, BGBl. Nr. 105/1970, die Kennzeichnung der Landschaftsschutzgebiete im Sinne des Landschaftsschutzgesetzes, LGBl. Nr. 2/1953, sowie auf die topographischen Bezeichnungen in den staatlichen Landkarten (topographische Landesaufnahme) und Mappen, deren Herstellung nach dem Vermessungsgesetz, BGBl. Nr. 306/1968 in Verbindung mit den gesetzlichen Bestimmungen über das Bundesamt für Eich- und Vermessungswesen Aufgabe dieses Amtes bzw. der Vermessungsämter ist u. a. m. Der Geltungsbereich des gegenständlichen Bundesgesetzes hat weiteres sämtliche Dienststellen der Verwaltung und deren Organe sowohl des Bundes und des Landes Kärnten und der Gemeinden, die ihren Sitz im Minderheitenterritorium im Lande Kärnten haben, sowie auch die Dienststellen der auf personeller Grundlage gebildeten Selbstverwaltungskörperschaften einschließlich der Dienststellen der Sozialversicherungsträger, weiter die Dienststellen und deren Organe der Verwaltung der Österreichischen Bundesbahnen, der Österr. Post- und Telegraphenverwaltung und der öffentlichen Heil- und Pflegeanstalten in diesem Gebiet zu umfassen.

Im Hinblick auf obige Ausführungen stellen wir den

ANTRAG

den Entwurf im Sinne unserer Darlegungen zu ändern, ansonsten wir der im Entwurf vorliegenden Regelung unsere Zustimmung versagen müssen.

ŠPORTNI VESTNIK

FERRARI PRED ZMAGO SP

Avtomobilski tovorna Ferrari je v nedeljo slavila največjo zmago letošnje sezone svetovnega prvenstva konstruktorjev. Na Österreichringu blizu Zeltwegu so namreč vozila te tovarne zasedla prva štiri mesta in s tem krepko podčrtali premoč napram ostalim firmam, ki igrajo na letošnjem prvenstvu le podrejeno vlogo. 10. in predzadnje dirko svetovnega prvenstva konstruktorjev je dobila posadka Ickx in Redman (Belgija/Anglija), ki je prehitela vse svoje konkurente. S tem pa sta šampiona dodala seriji zmag na letošnjih dirkah za svetovno prvenstvo še peto, ki jima je prinesla prizvoč „zmagovalca iz navade“. Izvrstno je vozil tudi avstrijski dirkač dr. Helmut Marko, ki je s sovozačem Pacem iz Brazilije zasedel drugo mesto. Marko se je izkazal za enakovrednega vozača Ickxu, čeprav ga je ta prehitel za en krog.

Najhitrejši krog nedeljske dirke je zavrtil Ickx, vendar rekorda proge ni mogel ogroziti. Rekord proge je postavil pokojni Mehikanec Rodriguez na lanskoletni dirki, ko je zabeležil čas 1:39,9. Nastopilo je 23 vozil, dirko pa si je ogledalo skromno število 18 tisoč gledalcev.

Če izvezamemo spektakularni padec koroškega dirkača Hanno-Maurer-Stroh-a, dirka „1000 km Österreichringa“ ni bila zanimiva, ker so manjkali konkurenti za Ferrarija. Na žalost je trikratni zapovrstni svetovni prvak Porsche odpovedal nastop na dirkah za svetovno prvenstvo že ob začel-

ku sezone, najmočnejša firma poleg Ferrarija, Alfa Romeo, pa je po neizglednih uvrtitvah ukinila dirkanje med letošnjo sezono.

Po končani dirki so bili zmagovalci „1000 km Österreichringa“ naslednji: 1. Ickx/Redman (Belgija/Anglija, Ferrari, povprečna hitrost 201,92), 2. Marko/Pace (Avstrija/Brazilijska, Ferrari), 3. Schenken/Peterson (Avstralija/Švedska, Ferrari), 4. Merzario/Munari (Italija, Ferrari), Stommelen/Hezemans (ZRN/Nizozemska, Chevron BMW). Po 10 dirkah je Ferrari zbral 188 točk pred Alfo (85). Naslednja dirka za svetovno prvenstvo konstruktorjev bo 22. julija v Watkins Glenu, 15. oktobra je na sporedu 1000 km Pariza in 4. novembra 9 ur Kyalamija (Južna Afrika).

HUMENBERGER ZMAGAL V JUGOSLAVIJI

V nedeljo se je končala v Novem mestu 24. kolesarska dirka „Po Hrvatski in Sloveniji“. Svojo izvrstno formo so ponovno dokazali avstr. olimpijski kolesarji, ki so na tej teški dirki bili brez nasprotnika. Zmaga v zadnji etapi pa je dokazala premoč nad jugoslovanskimi kolesarji, ki so nastopali z najmočnejšo postavo. Po izvrstnem uspehu na tej kolesarski dirki upajo avstrijski kolesarji celo, da bodo na olimpijskih igrah lahko nastopali s celotno četverico državne ekipe, ki je stavila zmagovalca tudi na kolesarski dirki po Avstriji.

V skupni uvrtitvi kolesarske dirke „Po Hrvatski in Sloveniji“ so zasedli Humenberger, Summer in Denk prva tri mesta, 4. mesto je zasedel Ju-

goslovan Gazdić pred rojakom Jeličem. V gorski oceni so zmagali prav tako prvi trije skupne uvrstitve. Poljski trener avstrijskih kolesarjev Pruski je bil z uspehom povsem zadovoljen, saj so zmagali Avstrijci v dirki, kjer se je 42 najboljših jugoslovanskih kolesarjev potegovalo za kvalifikacijo za München.

DOBRI AVSTRIJSKI VESLAČI

Na Bledu se je končala v nedeljo 20. mednarodna veslaška regata, na kateri so tekmovali veslači Českoslovaške, Madžarske, Romunije, Jugoslavije in Avstrije. Razen za Avstrijo je pomenila veslaška regata za ostale hkrati kvalifikacijo za olimpijske igre v Münchenu. Izvrstne rezultate so dosegli avstrijski veslači. V dvojcu brez krmarja je zasedla koroška posadka Fortmüller/Wolf izvrstno četrto mesto. V ostalem so zasedli druga mesta osmerec, ki je bil pomešan za avstrijskimi veslači, dvojec s krmarjem (Hinteregger/Grieshofer/Grieshofer) in doubl scoules (Nautilus - Celovec). Najboljši veslači so bili Romuni in Českoslovaki.

Šport na kratko

Pretekli petek je izbrano nogometno moštvo Dijaškega doma ŠSD igralo nogometno tekmo proti vajeniškemu domu Kolping in nasprotnika premagalo po teški igri 3:1 (1:1). Tudi v povratni tekmi, ki je bila v torek zvečer, so gojenci slovenskega dijaškega doma zapustili igrišče kot zmagovalci — rezultat 3:2 (1:2). Z dvema zmagama si je Dijaški dom priboril prehodni pokal, ki sta ga podarili ob ustanovi.

RADIO CELOVEC SLOVENSKE ODDAJE

Sobota, 1.7.: 9.00 Od pesmi do pesmi, od srca do srca.

Nedelja, 2.7.: 7.10 Duhovni nagovor — S pesmijo in glasbo pozdravljamo in voščimo.

Ponedeljek, 3.7.: 13.45 Informacije — Narava poje v poeziji.

Torek, 4.7.: 9.30 Land an der Drau-Dežela ob Dravi — 13.45 Informacije — Šport od tu in tam — Za krmilom.

Sreda, 5.7.: 13.45 Informacije — Sestanek s po- pevkarji.

Četrtek, 6.7.: 13.45 Informacije — Iz kulturnega življenja koroških Slovencev.

Petek, 7.7.: 13.45 Informacije — Po Kometju na vrh, čez vrhe v dol.

Schwerpunkt Programm
Über legen holen leben
KTV

TV AVSTRIJA 1

Sobota, 1.7.: 16.30 Listamo v slikanici — 16.50 Za otroke — 17.15 Za mladino: Dežela brez kolenja — 17.35 Potovalni urad Lastovica — 18.00 Tedenski obzornik — 18.25 Otrokom za lahko noč — 18.30 Posebej o kulturi — 18.55 Dober večer v soboto Zelfi Heinz Conrads — 19.20 Pregled sporeda — 19.30 Čas v sliki — 20.06 Šport — 20.15 Pisani voz — 21.25 Šport — 21.55 UDO 70 — 22.25 Čas v sliki — 22.35 Legija pekla, kriminalni film.

Nedelja, 2.7.: 16.40 Doktorji — 17.30 Za družino — 17.55 Pes in njegov gospodar — 18.15 Otrokom za lahko noč — 18.20 Življenje Mozarta — 19.00 Čas v sliki in vprašanje tedna — 19.30 Šport — 20.15 Črna ovca — 21.50 Čas v sliki in šport.

Ponedeljek, 3.7.: 18.00 Teletest — 18.25 Otrokom za lahko noč — 18.30 Slike iz Avstrije — 18.55 Pujsek Debelinko — 19.20 Pregled sporeda — 19.30 Čas v sliki in kulturne novice — 20.06 Šport — 20.15 Bonanza — 21.10 V bokсах — 22.10 Čas v sliki — 22.20 Tour de France.

Torek, 4.7.: 18.00 Zadeva iz sosesčine — 18.25 Otrokom za lahko noč — 18.30 Slike iz Avstrije in Južne Tirolske — 18.55 Rajji za živali — 19.20 Pregled sporeda — 19.30 Čas v sliki in kulturne novice — 20.06 Šport — 20.15 Glasba za gledanje — 21.05 Obrekovalci, film — 22.35 Čas v sliki — 22.45 Tour de France.

Sreda, 5.7.: 10.00 British Life and Literature — 10.30 Kibernetika — 11.00 Črna ovca — 16.30 Za otroke — 17.10 Za mladino — 17.35 Lassie, zgodba psa — 18.00 Za družino — 18.25 Otrokom za lahko noč — 18.30 Slike iz Avstrije — 18.55 Ljubi stric Bill — 19.20 Pregled sporeda — 19.30 Čas v sliki in kulturne novice — 20.06 Šport — 20.15 Srečanje z živalmi in Celovekom — 21.05 Filmske zgodbe iz Avstrije — 22.10 Čas v sliki.

Četrtek, 6.7.: 10.00 Indijska umetnost — 10.30 Kol morem postati — 11.00 Instrumenti tehnike — 11.30 Dunajska kottlina — 12.00 Obisk razstave — 18.00 Potovalna služba Lastovica — 18.25 Otrokom za lahko noč — 18.30 Slike iz Avstrije — 18.55 Športni mozaik — 19.20 Pregled sporeda — 19.30 Čas v sliki in kulturne novice — 20.06 Šport — 20.15 Dali-dali — 21.35 Čas v sliki — 21.45 Tour de France.

Petek, 7.7.: 11.00 Štirje letni časi — 18.00 Pogled nazaj v film — 18.25 Otrokom za lahko noč — 18.30 Slike iz Avstrije — 18.50 Oddaja zvezne gospodarske zbornice — 18.55 Jezdeci iz Padole — 19.20 Pregled sporeda — 19.30 Čas v sliki in kulturne novice — 20.06 Šport — 20.15 Senzacije pod cirkuško kupalo — 21.10 Novinarski pogovor — 22.10 Čas v sliki — 22.20 Tour de France — 22.30 Otraci drugih, danska filmska komedija.

TV JUGOSLAVIJA

Sobota, 1.7.: 9.35 Šolska oddaja — 17.40 Po domače — 18.10 Obzornik — 18.25 Disneyev svet — 19.15 Mozaik — 19.20 Usodno nebo — 20.00 Dnevnik — 20.30 Melodije Istre in Kvarnerja — 22.00 Tekmeča — 22.50 Kažipot — 23.10 Poročila.

Nedelja, 2.7.: 9.00 Mađarski pregled — 9.40 Po domače — 10.12 Kmetijska oddaja — 10.55 Mozaik — 11.00 Otrška matineja — 11.50 Mesteca Peyton — 12.40 Kažipot — 18.00 Spet bom skakal čez luže, češki film — 20.00 Dnevnik — 20.30 Ko nisem bil več vojak, humoristična oddaja — 21.15 Zabavna glasbena oddaja — 21.30 Športni pregled — 22.00 Poročila.

Ponedeljek, 3.7.: 16.25 Mađarski pregled — 17.55 Šahovski komentar — 18.15 Obzornik — 18.30 Kremenčkovi — 18.55 Mozaik — 19.00 Mladi za mlade — 19.45 Kratak film — 20.00 Dnevnik — 20.30 Beg, drama — 21.20 Druže Tito, ml ti se kunemo — 21.50 Slikarski svet Radenka Miševića — 22.15 Poročila.

Torek, 4.7.: 9.30 Proslava ob Dnevu borca — 15.55 Mađarski pregled — 16.00 Jabolno prvenstvo Jugoslavije — 17.40 Koncert Invalidskega pevskega zbora — 18.10 Ribanska — 18.15 Obzornik — 18.50 Mozaik — 18.55 Slobodna Jugoslavija, partizanske pesmi — 19.20 Jugoslovanska revolucija, dokumentarna oddaja — 20.00 Dnevnik — 21.10 Kala, slovenski film — 22.35 Ob dnevu borca — 22.55 Poročila.

Sreda, 5.7.: 16.25 Mađarski pregled — 18.00 Šahovski komentar — 18.20 Obzornik — 18.35 Sebastijan in Mary Morgan — 19. Mozaik — 19.05 Naši operni pevci: Zlata Ognjanović — 19.25 S kamera po svetu — 20.00 Dnevnik — 20.35 Mollere: Improvizacija v Versaillesu — 21.35 Nezdruženi narodi — 22.05 Plesni orkester RTV Zagreb — 22.25 Poročila.

Četrtek, 6.7.: 13.58 Napoved sporeda — 14.00 Teniški turnir v Wimbledonu — 18.15 Obzornik — 18.30 Boj za obstanek — 18.55 Mozaik — 19.00 Nasmeš razuma — 20.00 Dnevnik — 20.35 Bos skozi pekel — 21.25 Naši sodobniki — 22.05 Vohuni, agenti, vojaki, film — 22.35 Šahovski komentar — 18.15 Obzornik — 18.30 Veseli tobogan — 19.00 Mesteca Peyton — 20.00 Dnevnik — 20.35 Shane, ameriški film — 22.25 Glava na zastonj — 23.10 Poročila.